

Savez
edukacijskih
rehabilitatora
Hrvatske

Konferencija edukacijskih rehabilitatora

2026. Vodice,
Hotel Olympia
30.3. – 2.4.2026.

ORGANIZATORI

Savez edukacijskih
rehabilitatora Hrvatske
Hrvatska komora
edukacijskih rehabilitatora
Edukacijsko-rehabilitacijski
fakultet Sveučilišta u Zagrebu

PARTNERI

www.serh.hr

KONFERENCIJA EDUKACIJSKIH REHABILITATORA 2026.

ZBORNIK SAŽETAKA

Nakladnik

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske
Ulica Jurja Križanića 33, Varaždin, Republika Hrvatska

Urednik

Antun Zupanc

Oblikovanje i izrada naslovnice

Igor Vranješ

Oblikovanje i prijelom teksta

Renata Kos

Naklada

mrežno izdanje

<http://serh.hr/publikacije/>

ISBN 978-953-58871-8-8

Varaždin, 2026.

Organizator

Savez edukacijskih rehabilitatora Hrvatske

Suorganizatori

Hrvatska komora edukacijskih rehabilitatora

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Partneri

Školska knjiga

E-Glas

INC

Organizacijski odbor

Antun Zupanc, predsjednik

Renata Kos

Maja Polić

Jadran Rubeša

Dubravka Vajdić

izv. prof. dr. sc. Ante Bilić Prčić

doc. dr. sc. Damir Miholić

Programski odbor

Blanka Horvat, predsjednica

mr. sc. Edit Lemal

Radmila Popović

Nataša Tomljanović

Nevzeta Zdunić

dr. sc. Ana Skender

prof. dr. sc. Anamarija Žić Ralić

PROGRAM KONFERENCIJE

PONEDJELJAK, 30. 3. 2026.		POSLIJEPODNE od 15:00 do 19:00
REGISTRACIJA SUDIONIKA 14:00 – 15:00		
15:00 SVEČANO OTVORENJE KONFERENCIJE (KONGRESNA DVORANA) INTONIRANJE HIMNE Svečano otvorenje Pozdravni govori		
1 PLENARNO PREDAVANJE 16:00 izv. prof. dr. sc. Sanja Šimleša: Između procjene i svakodnevice - timsko razumijevanje autizma		
PAUZA ZA KAVU OD 16:45 DO 17:10		
17:10 Glazbeni nastup SVEČANA DODJELA NAGRADA „PROF. TOMISLAV ŠPOLJAR“ Godišnja nagrada Govor dobitnice nagrade Nagrada za životno djelo Govor dobitnice nagrade Glazbeni nastup		
PREZENTACIJA PROIZVODA I UDŽBENIKA 18:15 Mateja Vukašinec, E-Glas: Multisenzorna asistivna tehnologija kao temelj inkluzivnog učenja 18:30 Ljerka Čulina, Carnet: Prezentacija projekta ATTEND 2 18:45 Jelena Mašek: Prezentacija književnih djela 19:00 prof. dr. sc. Zrinjka Stančić, u miru: Prezentacija udžbenika po posebnom kurikulu, Alka script 19:15 SVEČANI APERITIV U HOLU KONGRESNE DVORANE ILI KOD BAZENA		

UTORAK, 31. 3. 2026.	PRIJEPODNE od 9:00 do 13:00
PRVI BLOK - KONGRESNA DVORANA 2 PLENARNA PREDAVANJA od 09:00 do 10:30 9:00 doc. dr. sc. Dragana Mamić: Edukacijska rehabilitacija kao paradigma digniteta i profesionalnog identiteta 9:45 prof. dr. sc. Ana Wagner Jakab: Ugasi me, zar ne vidiš da gorim? Mogućnosti i strategije u prevenciji burnouta	
DRUGI BLOK - KONGRESNA DVORANA 4 USMENA IZLAGANJA od 10:30 do 11:30 10:30 Vesna Zečirević: Samopercepcija profesije edukacijskih rehabilitatora i načini povećanja njezine vidljivosti 10:45 Irena Dukić: Intrapersonalna i interpersonalna emocionalna regulacija učitelja edukacijskih rehabilitatora 11:00 Nikolina Krunić: Refleksivno-edukativne grupe kao model jačanja osjećaja kompetentnosti odgojitelja za rad s djecom s teškoćama u razvoju 11:15 Igor Sedlanić: Mentalno zdravlje odgojno-obrazovnih djelatnika uključenih u rad sa učenicima s teškoćama u razvoju i način njegova poboljšanja 11:30 Pitanja	
PAUZA ZA KAVU OD 11:35 DO 11:45	
TREĆI BLOK - KONGRESNA DVORANA 5 USMENIH IZLAGANJA od 11:45 do 13:00 11:45 Blanka Horvat: Osobno usmjereno planiranje podrške u organiziranom stanovanju 12:00 Jana Korlević: Značaj AAK rješenja i proces implementacije za negovoreću djecu u redovnim vrtićkim skupinama 12:15 Mirna Barbarić, Dubravka Žderić: Od potrebe do prakse – uvođenje supervizije u sustav profesionalne rehabilitacije i zapošljavanje osoba s invaliditetom 12:30 Silvija Nekić, Nikolina Bosilj: Iskustva, potrebe i izazovi roditelja djece s razvojnim rizicima i teškoćama u okviru usluge rane razvojne podrške u Centru za rehabilitaciju Stančić 12:45 Anđela Čepnja: Strahovi u trudnoći iz perspektive stručnjaka koji rade u području rane intervencije 13:00 Pitanja	
PAUZA ZA RUČAK OD 13:10 DO 14:30	

UTORAK, 31. 3. 2026.	POSLIJEPODNE od 14:30 do 16:30
ČETVRTI BLOK - KONGRESNA DVORANA 2 PLENARNA PREDAVANJA od 14:30 do 16:00 14:30 dr. sc. Ana-Marija Bohaček: Od intuicije do podataka - prikupljanje podataka u edukacijsko - rehabilitacijskoj praksi 15:15 Dinka Žulić: Neformalna procjena u edukacijskoj rehabilitaciji	
2 USMENA IZLAGANJA od 16:00 do 16:30 16:00 Mirela Horvat, Ivana Ranilović: Izazovi i važnost međuresorne suradnje u radu s učenicima s teškoćama koji ne poznaju hrvatski jezik: primjer dobre prakse iz osnovnoškolskog okruženja 16:15 Jana Korlević: „Toliko različiti, a toliko slični“ – radionice za poticanje osvještavanja i prihvaćanja različitosti u predškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama 16:30 Pitanja	
PAUZA 16:35 DO 17:00	
RADIONICE	
od 17:00 do 18:30 RADIONICA 1 - DVORANA AQUA (HOTEL OLYMPIA SKY) prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić, Marijana Vrankić Pavon: Poticanje razvoja socijalnih i emocionalnih kompetencija kod djece s teškoćama u razvoju RADIONICA 2 - DVORANA RIVA (HOTEL OLYMPIA SKY) Nebojša Nikolić: Kognitivni ringšpil	
21: 00 KULTURNO ZABAVNI PROGRAM KAZALIŠNA PREDSTAVA „HOLLYWOOD“ KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA	

SRIJEDA, 1. 4. 2026.	PRIJEPODNE od 9:00 do 12:30
PRVI BLOK - KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA 2 PLENARNA PREDAVANJA od 09:00 do 10:30 9:00 Renata Rade: Nepoželjna ponašanja rane dobi - analiza Marte Meo metodom 9:45 Marijana Konkoli Zdešić, univ.spec.rehab.educ: Između sustava i obitelji - kumulativne tranzicije kao nevidljiv rizik u ranoj intervenciji	
DRUGI BLOK - KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA 3 USMENA IZLAGANJA od 10:30 do 11:15 10:30 Mirela Artuković, Ivna Ramljak, Josipa Juričić, Jerko Brzica: Detekcija razvojnih odstupanja kod djece uzrasta 4 godine na području općine Grude 10:45 Andrea Buntić, Mario Antonio Vranić: Podrška roditeljima u ranom razvoju komunikacije 11:00 Marin Vučić: Inkluzija među vršnjacima 11:15 Pitanja	
PAUZA ZA KAVU OD 11:20 DO 11:30	
TREĆI BLOK - KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA 4 USMENA IZLAGANJA od 11:30 do 12:30 11:30 Dinka Žulić: Posebni kurikuli – izazov ili podrška 11:45 Sanja Šimek: Izazovi u provedbi novih posebnih kurikula 12:00 Franka Gavranić: Učenici s teškoćama u razvoju u Eksperimentalnom programu cjelodnevne škole 12:15 Petra Lončar: Planiranje i provedba projektnih aktivnosti u posebnom razrednom odjelu 12:30 Pitanja	
PAUZA ZA RUČAK OD 12:40 DO 14:30	

SRIJEDA, 1. 04. 2026.	POSLIJEPODNE od 14:30 do 16:30
ČETVRTI BLOK - KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA 1 PLENARNO PREDAVANJE 14:30 dr. sc. Ana Skender: ADOS-2 prednosti i izazovi u procjeni autizma	
5 USMENIH IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 15 MIN 15:15 Laura Barat: Izvannastavna aktivnost: Sam svoj majstor 15:30 Marijana Vrankić Pavon, prof.dr.sc. Anamarija Žic Ralić: Inkluzija iz prve klupe: učenici i učitelji o individualizaciji, inkluziji i školskoj klimi 15:45 Mateja Vukašinec, Ema Tadić: Financiranje asistivne tehnologije u Republici Hrvatskoj: pregled sustava i preporuke za učinkovitiji pristup 16:00 Marta Krištofić, Paulina Bujan Hižman: Govorno-jezični i komunikacijski razvoj uz znakovni jezik 16:15 Martina Boričić Martić: Klub posebnih – grupa podrške roditeljima učenika s višestrukim teškoćama 16:30 Pitanja	
PAUZA 16:40 DO 17:00	
RADIONICE	
od 17:00 do 18:30 RADIONICA 1 – DVORANA AQUA (HOTEL OLYMPIA SKY) Helena Begić, Maja Hrastinski: Prilagodba i izrada nastavnih materijala za učenike s teškoćama u razvoju RADIONICA 2 – DVORANA RIVA (HOTEL OLYMPIA SKY) prof.dr.sc. Ana Wagner Jakab: Mala iskra požar skriva 2 (minus 1)	
OD 21:00 ZABAVNI PROGRAM DISCO DISCO CLUB, HOTEL OLYMPIA	

ČETVRTAK, 2. 4. 2026.	PRIJEPODNE od 9:00 do 13:00
PRVI BLOK – KONGRESNA DVORANA, HOTEL OLYMPIA 1 PLENARNO PREDAVANJE 9:00 dr. med. spec. psihijatar Davor Zdunić, subspecijalist alkoholizma i drugih ovisnosti, forenzičke psihijatrije,: Psihijatrijsko vještačenje slijepe osobe zbog počinjenja teškog kaznenog djela (femicida) - prikaz slučaja	
4 USMENA IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 15 MIN 9:45 izv. prof. dr. sc. Sonja Alimović, Andrea Paulik, Matea Kasun Luburić, prof. dr. sc. Tina Runjić, dr. sc. Dominik Sikirić, Vlatka Anić, Sonja Drugović, dr. sc. Lorena Koštić: Kvaliteta života osoba starije odrasle dobi s problemima vidnog funkcioniranja 10:00 Nikolina Kušterbajn, Antonija Papić: Više od pomagala: kako asistivna tehnologija oblikuje samostalnost i identitet slijepih osoba 10:15 Vesna Matijević Knez, Valerija Boras: Specifične usluge i primjena asistivne tehnologije u radu edukacijskog rehabilitatora 10:30 Blanka Horvat, Renata Kos: Edukacijski rehabilitatori u digitalnom svijetu 10:45 Pitanja	
PAUZA OD 10:55 DO 11:00	
DRUGI BLOK – KONGRESNA DVORANA , HOTEL OLYMPIA 5 USMENIH IZLAGANJA – USMENA IZLAGANJA 15 MIN 11:00 Egidija Lekić, Ivana Hornjak: Naš centar humanosti 11:15 Dijana Toljanić: Vanjski suradnik, unutarnji partner: iskustva s terena 11:30 Luka Femec, Radmila Popović: Percepcija ravnatelja o inkluziji učenika s teškoćama u redovnom osnovnoškolskom sustavu 11:45 Jadran Rubeša, Damir Herega: ENTI GAMES – Tradicionalni sportovi i igre kao alat inkluzije i razvoja djece 12:00 Pitanja	
TREĆI BLOK Od 12:10 do 13:00 ZATVARANJE KONFERENCIJE Pozdravna riječ predsjednika SERH-a i završne misli...	

Sadržaj

PROGRAM KONFERENCIJE	5
PLENARNA IZLAGANJA	14
izv. prof. dr. sc. Sanja Šimleša IZMEĐU PROCJENE I SVAKODNEVICE - TIMSKO RAZUMIJEVANJE AUTIZMA.....	15
doc. dr. sc. Dragana Mamić EDUKACIJSKA REHABILITACIJA KAO PARADIGMA DIGNITETA I PROFESIONALNOG IDENTITETA	15
prof.dr.sc. Ana Wagner Jakab UGASI ME, ZAR NE VIDIŠ DA GORIM?	18
dr. sc. Ana-Marija Bohaček OD INTUICIJE DO PODATAKA – PRIKUPLJANJE PODATAKA U EDUKACIJSKO – REHABILITACIJSKOJ PRAKSI	19
Dinka Žulić NEFORMALNA PROCJENA U EDUKACIJSKOJ REHABILITACIJI	20
Renata Rade NEPOŽELJNA PONAŠANJA RANE DOBI - ANALIZA MARTE MEO METODOM	22
Marijana Konkoli Zdešić IZMEĐU SUSTAVA I OBITELJI: KUMULATIVNE TRANZICIJE KAO NEVIDLJIVI RIZIK U RANOJ INTERVENCIJI U DJETINJSTVU	23
dr. sc. Ana Skender ADOS-2 PREDNOSTI I IZAZOVI U PROCJENI AUTIZMA	24
dr. med. spec. psihijatar Davor Zdunić PSIHIJATRIJSKO VJEŠTAČENJE SLIJEPE OSOBE ZBOG POČINJENJA TEŠKOG KAZNENOG DJELA FEMICIDA (PRIKAZ SLUČAJA).....	25
USMENA IZLAGANJA.....	28
Mateja Vukašinec MULTISENZORNA ASISTIVNA TEHNOLOGIJA KAO TEMELJ INKLUZIVNOG UČENJA.....	29
Vesna Zečirević SAMOPERCEPCIJA PROFESIJE EDUKACIJSKIH REHABILITATORA I NAČINI POVEĆANJA NJEZINE VIDLJIVOSTI	31
Irena Dukić INTRAPERSONALNA I INTERPERSONALNA EMOCIONALNA REGULACIJA UČITELJA EDUKACIJSKIH REHABILITATORA.....	33
Nikolina Krunić REFLEKSIVNO-EDUKATIVNE GRUPE KAO MODEL JAČANJA OSJEĆAJA KOMPETENTNOSTI ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	34
Igor Sedlanić MENTALNO ZDRAVLJE I NAČIN NJEGOVA POBOLJŠANJA ODGOJNO – OBRAZOVNIH DJELATNIKA UKLJUČENIH U RAD SA UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	36
Blanka Horvat OSOBNOSTI USMJERENO PLANIRANJE PODRŠKE U ORGANIZIRANOM STANOVANJU.....	38

Jana Korlević ZNAČAJ AAK RJEŠENJA I PROCES IMPLEMENTACIJE ZA NEGOVOREĆU DJECU U REDOVNIM VRTIČKIM SKUPINAMA	40
Mirna Barbarić, Dubravka Žderić OD POTREBE DO PRAKSE – UVOĐENJE SUPERVIZIJE U SUSTAV PROFESIONALNE REHABILITACIJE I ZAPOSŁJAVANJA OSOBA S INVALIDITETOM	42
Silvija Nekić, Nikolina Bosilj ISKUSTVA, POTREBE I IZAZOVI RODITELJA DJECE S RAZVOJNIM RIZICIMA I TEŠKOĆAMA U OKVIRU USŁUGE RANE RAZVOJNE PODRŠKE U CENTRU ZA REHABILITACIJU STANČIĆ	44
Anđela Čepnija STRAHOVI U TRUDNOĆI IZ PERSPEKTIVE STRUČNJAKA KOJI RADE U PODRUČJU RANE INTERVENCIJE	45
Mirela Horvat, Ivana Ranilović ZAZOVI I VAŽNOST MEĐURESORNE SURADNJE U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA KOJI NE POZNAJU HRVATSKI JEZIK: PRIMJER DOBRE PRAKSE IZ OSNOVNOŠKOLSKOG OKRUŽENJA	47
Jana Korlević TOLIKO RAZLIČITI, A TOLIKO SLIČNI“ – RADIONICE ZA POTICANJE OSVJEŠTAVANJA I PRIHVACANJA RAZLIČITOSTI U PREDŠKOLSKIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA ..	48
Mirela Artuković, Ivna Ramljak, Josipa Juričić, Jerko Brzica DETEKCIJA RAZVOJNIH ODSUPANJA KOD DJECE UZRASTA 4 GODINE NA PODRUČJU OPĆINE GRUDE	50
Andrea Buntić, Mario Antonio Vranić PODRŠKA RODITELJIMA U RANOM RAZVOJU KOMUNIKACIJE	52
Marin Vučić INKLUZIJA MEĐU VRŠNJACIMA	54
Dinka Žulić POSEBNI KURIKULI – IZAZOV ILI PODRŠKA	55
Sanja Šimek IZAZOVI U PROVEDBI NOVIH POSEBNIH KURIKULA	57
Franka Gavranić UČENICI S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U EKSPERIMENTALNOM PROGRAMU CJELODNEVNE ŠKOLE	59
Petra Lončar PLANIRANJE I PROVEDBA PROJEKTNIH AKTIVNOSTI U POSEBNOM RAZREDNOM ODJELU ..	61
Laura Barat IZVANNASTAVNA AKTIVNOST: SAM SVOJ MAJSTOR	63
Marijana Vrankić Pavon, prof.dr.sc. Anamarija Žic Ralić INKLUZIJA IZ PRVE KLUPE: UČENICI I UČITELJI O INDIVIDUALIZACIJI, INKLUZIJ I ŠKOLSKOJ KLIMI	65
Mateja Vukašinec, Ema Tadić FINANCIRANJE ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ: PREGLED SUSTAVA I PREPORUKE ZA UČINKOVITIJI PRISTUP	67

Marta Krištofić, Paulina Bujan Hižman GOVORNO-JEZIČNI I KOMUNIKACIJSKI RAZVOJ UZ ZNAKOVNI JEZIK.....	69
Martina Boričić Martić KLUB POSEBNIH – GRUPA PODRŠKE RODITELJIMA UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA izv.prof.dr.sc. Sonja Alimović, Andrea Paulik, Matea Kasun Luburić, prof.dr.sc. Tina Runjić, dr.sc. Dominik Sikirić, Vlatka Anić, Sonja Drugović, dr. sc. Lorena Koštić KVALITETA ŽIVOTA OSOBA STARIJE ODRASLE DOBI S PROBLEMIMA VIDNOG FUNKCIONIRANJA	70
Nikolina Kušterbajn, Antonija Papić VIŠE OD POMAGALA: KAKO ASISTIVNA TEHNOLOGIJA OBLIKUJE SAMOSTALNOST I IDENTITET SLIJEPIH OSOBA.....	75
Vesna Matijević Knez, Valerija Boras SPECIFIČNE USLUGE I PRIMJENA ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U RADU EDUKACIJSKOG REHABILITATORA	77
Blanka Horvat, Renata Kos EDUKACIJSKI REHABILITATORI U DIGITALNOM SVIJTU	79
Egidiya Lekić, Ivana Hornjak NAŠ CENTAR HUMANOSTI	80
Dijana Toljanić VANJSKI SURADNIK, UNUTARNJI PARTNER: ISKUSTVA S TERENA	82
Luka Femec, Radmila Popović PERCEPCIJA RAVNATELJA O INKLUZIJI UČENIKA S TEŠKOĆAMA U REDOVNOM OSNOVNOŠKOLSKOM SUSTAVU	84
Jadran Rubeša, Damir Herega ENTI GAMES – TRADICIONALNI SPORTOVI I IGRE KAO ALAT INKLUZIJE I RAZVOJA DJECE	86
RADIONICE.....	88
prof.dr.sc. Anamarija Žic Ralić, Marijana Vrankić Pavon POTICANJE RAZVOJA SOCIJALNIH I EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA KOD DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU	89
Nebojša Nikolić KOGNITIVNI RINGIŠPIL	90
Helena Begić, Maja Hrastinski PRILAGODBA I IZRADA NASTAVNIH MATERIJALA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU ...	91
prof. dr. sc. Ana Wagner Jakab MALA ISKRA POŽAR SKRIVA 2 (MINUS 1)	92

PLENARNA IZLAGANJA

IZMEĐU PROCJENE I SVAKODNEVICE – TIMSKO RAZUMIJEVANJE AUTIZMA

izv. prof. dr. sc. Sanja Šimleša

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Predavanje će obuhvatiti ključne suvremene teme vezane uz autizam, s naglaskom na povezivanje dijagnostičkog procesa, društvenog konteksta i svakodnevnog iskustva djece i njihovih obitelji. U uvodnom dijelu bit će prikazani suvremeni pristupi dijagnostici autizma, uz osvrt na zastupljenost dijagnosticiranih osoba u Hrvatskoj u odnosu na međunarodne podatke, te otvoriti pitanje nedovoljnog prepoznavanja. U tom kontekstu dotaknut će se i pitanja spolnih/rodnih razlika u pojavnosti autizma, uključujući specifičnosti u prepoznavanju djevojčica u odnosu na dječake. Razmotrit će se i obrasci informiranja o autizmu među mladima, s posebnim naglaskom na ulogu društvenih mreža poput TikTok u oblikovanju razumijevanja autizma i prepoznavanju vlastitih obilježja. U daljnjem dijelu predavanja bit će prikazana iskustva obitelji u procesu priopćavanja dijagnoze, uz rezultate istraživanja o stresu roditelja djece s autizmom i najčešćim izvorima tog stresa. Završno, razmotrit će se položaj djece s autizmom u sustavu odgoja i obrazovanja, s naglaskom na izazove s kojima se susreću u svakodnevnom funkcioniranju unutar odgojno-obrazovnih ustanova.

kontakt: sanja.simlesa@erf.unizg.hr

EDUKACIJSKA REHABILITACIJA KAO PARADIGMA DIGNITETA I PROFESIONALNOG IDENTITETA

doc. dr. sc. Dragana Mamić, univ. mag. rehab. educ., SIAT pedagog
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Osijek, Osijek, Hrvatska

U humanističkim i društvenim znanostima paradigme omogućuju različita tumačenja profesionalnih praksi, uz naglasak na vrijednosti i ljudsko dostojanstvo. Edukacijska rehabilitacija, kao znanstvena disciplina i profesionalna praksa prisutna u Republici Hrvatskoj od 60.-ih godina prošlog stoljeća, razvija se unutar takvog vrijednosnog okvira, u kojem profesionalni identitet, etička odgovornost i stručne kompetencije edukacijskih rehabilitatora imaju središnje mjesto. U suvremenim okolnostima nameće se pitanje vjerodostojnosti profesionalnog identiteta i održivosti razvoja struke. Rad polazi od pretpostavke da se profesionalni identitet edukacijskog rehabilitatora oblikuje u dinamičnom odnosu između znanstvene utemeljenosti, etičkih načela i društvene odgovornosti struke. Vjerodostojan profesionalni razvoj pretpostavlja primjenu znanstveno utemeljenih i etički opravdanih praksi, kontinuiranu refleksiju vlastitog profesionalnog djelovanja, evaluaciju učinaka programa te razvijenu interdisciplinarnu i međuresornu komunikaciju.

Cilj rada jest sintetizirati teorijska promišljanja, profesionalna iskustva i kritička propitivanja edukacijskih rehabilitatora o razvoju profesionalnog identiteta i utemeljenosti struke. Nadalje, rad razmatra ulogu edukacijskog rehabilitatora kao relevantnog dionika u oblikovanju politika odgoja i obrazovanja, rehabilitacije, zapošljavanja, rada i svakodnevnog života ranjivih društvenih skupina. Edukacijska rehabilitacija pritom se promatra kao paradigma digniteta, utemeljena na poštivanju ljudskih prava, jedinstvenosti pojedinca i njegove aktivne uključenosti u zajednicu.

U kontekstu smanjenje aspiracija stručnjaka za radom u socijalno, kulturalno, intelektualno složenom društvenom ozračju, rad upućuje na rizik slabljenja profesionalnog identiteta, društvene indiferentnosti prema potrebama ranjivih skupina te nedovoljnog prepoznavanja višeslojnosti i odgovornosti profesionalne uloge edukacijskog rehabilitatora. Zaključno će se naglasiti potreba za sustavnim jačanjem profesionalnog identiteta kroz kontinuirani profesionalni razvoj, aktivan humanistički i intelektualni angažman struke, njegovanje slobodnog intelektualizma i odgovorno

korištenje autoriteta znanja, s ciljem jačanja profesionalne vidljivosti, vjerodostojnosti i doprinosa edukacijske rehabilitacije kvaliteti života pojedinca i zajednice.

ključne riječi: edukacijska rehabilitacija, profesionalni identitet, profesionalni razvoj, paradigma digniteta

kontakt: dmamic@foozos.hr

UGASI ME, ZAR NE VIDIŠ DA GORIM?

prof. dr. sc. Ana Wagner Jakab

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Stručnjaci su svakodnevno izloženi osobnom ali i profesionalnom stresu. U izlaganju će se pokazati razlike u izloženosti stresu i ulasku u stanje koje zovemo sagorijavljem/izgaranjem /burnoutom. Cilj izlaganja je definirati predispoziciju i uzroke, faze te različite vrste profesionalnog burnouta. Predstaviti će se mogućnosti i strategije u prevenciji burnouta. Izlaganje će se baviti definiranjem osobne odgovornosti i odgovornosti za odnos kao temeljnih odrednica profesionalnog, suradničkog odnosa s klijentima.

Na kraju će se pokušati odgovoriti na pitanje tko je odgovoran vidjeti da gorimo i tko je odgovoran ugaziti naše požare.

ključne riječi: stres, profesionalni burnout, osobna odgovornost i profesionalna odgovornost za odnos.

kontakt: ana.wagner-jakab@erf.unizg.hr

OD INTUICIJE DO PODATAKA – PRIKUPLJANJE PODATAKA U EDUKACIJSKO – REHABILITACIJSKOJ PRAKSI

dr. sc. Ana-Marija Bohaček

Odsjek za inkluzivnu edukaciju i rehabilitaciju

Odsjek za motoričke poremećaje kronične bolesti i art terapije

Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

Edukacijski - rehabilitatori u svom svakodnevnom radu na različite načine bilježe i prikupljaju podatke o razvojnim potrebama djece, mladih i odraslih s teškoćama; o njihovim interesima, izazovima u ponašanju, te o okolinskim čimbenicima koji utječu na usvajanje zadanih ciljeva. Unatoč prepoznavanju svih prednosti prikupljanja podataka, istraživanja potvrđuju kako praktičari često prikupljene podatke ne oblikuju u grafičke ili slikovne prikaze kako bi objasnili razvojne potrebe ili pomake. Također, istraživanja pokazuju da se rijetko tablični i grafički prikaz podataka koristi kao glavna informacija o odabiru strategija poučavanja i intervencije. U ovom plenarnom izlaganju opisat će se osnovni elementi grafičkog prikaza podataka u kontekstu poboljšanja praćenja razvojnih ishoda i donošenju odluka temeljenih na podacima vezanima za odabir programa i intervencije. Također, kroz primjere će se razmotriti kako se grafički prikazi podataka mogu koristiti za komunikaciju s važnim dionicima u odgojnom obrazovnom procesu (npr. roditeljima, drugim pružateljima usluga itd.).

kontakt: ana-marija.bohacek@erf.unizg.hr

NEFORMALNA PROCJENA U EDUKACIJSKOJ REHABILITACIJI

Dinka Žulić

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Hrvatska

Neformalna procjena predstavlja temelj suvremenog edukacijsko-rehabilitacijskog rada omogućujući kontinuirano, razvojno osjetljivo i funkcionalno praćenje djece i učenika s teškoćama u razvoju u prirodnom okruženju. Za razliku od formalne procjene, usmjerene ponajprije na normativnu usporedbu i dijagnostiku, neformalna procjena omogućuje prikupljanje podataka koji su neposredno primjenjivi u planiranju, provedbi i evaluaciji individualiziranih kurikula. Cilj ovoga rada jest prikazati teorijska polazišta neformalne procjene, detaljno opisati njezine najčešće oblike te razraditi načine interpretacije dobivenih podataka, uz povezivanje s praksom edukacijskih rehabilitatora.

U teorijskom dijelu rada naglašava se razvojni i procesni karakter procjene te se neformalna procjena prikazuje kao sastavni dio inkluzivne prakse. Posebna se pozornost posvećuje vrstama neformalne procjene koje se najčešće koriste u edukacijsko-rehabilitacijskom radu, poput promatranja, lista procjene, ekološke procjene, portfolija i analize pogrešaka. Ovi oblici procjene omogućuju praćenje funkcioniranja učenika u stvarnim situacijama te uočavanje malih, ali razvojno značajnih pomaka koji često ostaju nevidljivi u standardiziranim postupcima procjenjivanja.

Središnji dio rada usmjeren je na interpretaciju rezultata neformalne procjene. Ističu se kvalitativna analiza ponašanja, analiza snaga i potreba, usporedba s razvojnim i kurikularnim očekivanjima te funkcionalna analiza ponašanja kao ključni pristupi interpretaciji koji omogućuju smisleno povezivanje procjene i planiranja podrške. Naglašava se da vrijednost neformalne procjene ne proizlazi iz samog prikupljanja podataka, već iz njihove stručne interpretacije i primjene u svakodnevnoj praksi.

Empirijski dio rada temelji se na rezultatima istraživanja provedenog anketnim upitnikom među edukacijskim rehabilitatorima, interpretiranim na uzorku od 115 ispitanika. Provedena je deskriptivna analiza, korelacijska analiza, jednofaktorska analiza varijance te višestruka linearna regresija. Rezultati ukazuju na visoku zastupljenost neformalnih oblika procjene, osobito u odgojno-obrazovnim skupinama. Uočena je i pozitivna povezanost između radnog staža i učestalosti primjene neformalne procjene. Zaključno se ističe da neformalna procjena predstavlja ključni alat edukacijskih rehabilitatora, čija

je stručna i sustavna valorizacija nužna za daljnji razvoj individualizirano i funkcionalno usmjerene prakse.

ključne riječi: neformalna procjena, edukacijska rehabilitacija, interpretacija procjene, individualizirani kurikulum, funkcionalna procjena

kontakt: dinka.zulic1@gmail.com

NEPOŽELJNA PONAŠANJA RANE DOBI - ANALIZA MARTE MEO METODOM

Renata Rade, logoped, vanjski suradnik
Hrvatske udruge za ranu intervenciju u djetinjstvu

Nepoželjna ponašanja rane i predškolske dobi iscrpljuju roditelje i stručnjake, a često i samu djecu. Kada se radi o djeci s razvojnim teškoćama, posebice ako se radi o djeci s komunikacijskim teškoćama, nepoželjna ponašanja su češća i roditeljima teže razumljiva. Do nekih nepoželjnih ponašanja ne bi niti došlo da su postupci okoline, primarno komunikacijske strategije, primjereniji razvojnoj strukturi određenog djeteta.

Marte Meo savjetovanje roditelja temelji se na analizi kućnih videosnimaka. Iako su situacije u kojima dolazi do nepoželjnih ponašanja, pogotovo ako se radi o pravim ispadima dječje ljutnje (tantrumima), najčešće suviše stresne da bi ih roditelji smireno snimali kamerom, postoji dovoljno primjera koji potvrđuju da ih je ponekad moguće snimiti. Marte Meo terapeut analizira komunikacijske postupke viđene na tim kućnim videosnimkama. Nakon analize slijedi razgovor s roditeljima o tome *Kada? Što? i Zašto?* postupati na određeni način kako bi se spriječila ili ublažila nepoželjna ponašanja djeteta. Općenito se čini da je još uvijek kod roditelja i nekog stručnjaka prisutna nerealna želja da dijete čim prije kondicioniraju da što duže "mirno sjedi, sluša i odraduje zadatke", a to nije dobar teren za skladnu međusobnu komunikaciju. „Algoritam“ koji u većini situacija spriječava ili čak gasi nepoželjna ponašanja mogao bi glasiti: "Čim bolja komunikacija, to manje nepoželjnih ponašanja".

ključne riječi: Marte Meo, nepoželjna ponašanja

kontakt: renata.rade@gmail.com

IZMEĐU SUSTAVA I OBITELJI: KUMULATIVNE TRANZICIJE KAO NEVIDLJIVI RIZIK U RANOJ INTERVENCIJI U DJETINJSTVU

Marijana Konkoli Zdešić, univ. spec. educ.

Multicoloris, Dugo Selo, Hrvatska

Tranzicije u ranoj intervenciji u djetinjstvu najčešće se promatraju kao pojedinačni administrativni prijelazi između programa, ustanova ili razina sustava. Međutim, iz perspektive obitelji riječ je o složenim procesima koji uključuju emocionalnu, organizacijsku i relacijsku reorganizaciju svakodnevice. Dosadašnji kvalitativni uvidi u roditeljsko iskustvo tranzicije u Republici Hrvatskoj ukazali su na osjećaj diskontinuiteta, neujednačenu razinu informiranosti, nedostatak koordinacije među sustavima te izraženu potrebu za „ključnom osobom“ koja bi pratila obitelj kroz prijelaze. Roditelji su tranzicije često opisivali kao kretanje „od vrata do vrata“, uz ponavljanje istih informacija različitim stručnjacima i oslanjanje na vlastite resurse kako bi osigurali kontinuitet podrške.

Polazeći od nalaza koji ukazuju na iskustvo diskontinuiteta i nedostatak koordinacije među sustavima, tranzicija se promatra kao niz povezanih prijelaza koje dijete i obitelj prolaze kroz zdravstveni, socijalni, obrazovni te javni i privatni sektor. Rizik ne proizlazi iz pojedinačne promjene, nego iz njihove akumulacije bez jasno strukturiranog prijenosa odgovornosti i informacija. U tom se kontekstu predlaže pojam kumulativnog tranzicijskog opterećenja – zbroja administrativnih, relacijskih i emocionalnih zahtjeva kojima je obitelj izložena kroz višestruke prijelaze.

Kvaliteta tranzicije može se razmatrati kroz mjerljive dimenzije – informiranost, koordinaciju, roditeljsku percipiranu kompetentnost i kumulativno opterećenje. Provođenjem tranzicijskog upitnika omogućilo bi se prepoznavanje rizičnih obrazaca, usporedbu različitih tranzicijskih praksi te razvoj ciljanih intervencija u kliničkom i institucionalnom kontekstu.

Takav pristup pozicionira tranziciju kao područje profesionalne kompetencije. Sustavno praćenje prijelaza može služiti kao alat samoevaluacije, planiranja i odgovornog upravljanja procesom podrške, čime tranzicija postaje mjerljiv pokazatelj kvalitete rane intervencije, a ne samo administrativni korak u sustavu.

ključne riječi: tranzicija; rana intervencija; kumulativno opterećenje; roditeljska percipirana kompetentnost; koordinacija sustava

kontakt: m.konkoli@gmail.com

ADOS-2 PREDNOSTI I IZAZOVI U PROCJENI AUTIZMA

dr. sc. Ana Skender

Opservacijski protokol za dijagnostiku autizma (ADOS-2) predstavlja jedan od najčešće korištenih standardiziranih instrumenata u procjeni poremećaja iz spektra autizma, često označen kao „zlatni standard” u dijagnostici. Njegove ključne prednosti uključuju visoku razinu dijagnostičke pouzdanosti, standardiziranu strukturu opažanja te mogućnost primjene od rane dječje dobi do odrasle dobi zahvaljujući modularnoj organizaciji. Uvođenje kalibriranih rezultata težine omogućuje usporedivu procjenu težine simptoma kroz različite razvojne razine i dobne skupine, dok jasno strukturirani protokoli povećavaju međuprocjenjivačku pouzdanost i stabilnost nalaza. Također, s obzirom na to da ADOS-2 procjenjuje isključivo aktualno ponašanje, integracija s provedbom standardiziranog intervjua s roditeljem ili skrbnikom (ADI-R), koji omogućuje detaljan uvid u razvojnu anamnezu, ključna je za diferencijalnu dijagnostiku i povećanje dijagnostičke točnosti.

Unatoč navedenim prednostima, ADOS-2 ima i određene izazove koji utječu na njegovu dijagnostičku specifičnost. Istraživanja ukazuju na mogućnost lažno pozitivnih nalaza, osobito kod osoba s psihozom, ADHD-om ili anksioznim poremećajima, kod kojih su prisutni simptomi slični onima u poremećaju iz spektra autizma. Dodatno, instrument pokazuje smanjenu osjetljivost u prepoznavanju autizma kod ženskog spola, dijelom zbog suptilnijih oblika ograničenih i repetitivnih obrazaca ponašanja kod žena te fenomena socijalnog maskiranja. Kulturološki čimbenici također mogu utjecati na interpretaciju pojedinih stavki, što povećava rizik dijagnostičkih pogrešaka.

Važan izazov predstavlja i činjenica da ADOS-2 procjenjuje ponašanje u ograničenom vremenskom okviru, što može dovesti do podcjenjivanja ili precjenjivanja simptoma. Stoga se naglašava da ADOS-2 ne treba koristiti kao samostalan dijagnostički alat, već kao dio timske procjene koja uključuje razvojnu anamnezu, kliničku opservaciju i informacije iz više izvora različitih profila stručnjaka. Dijagnostička vrijednost ADOS-2 značajno ovisi o stručnosti ispitivača, budući da interpretacija nalaza zahtijeva visoku razinu kliničkog iskustva, osobito u kontekstu diferencijalne dijagnostike.

Zaključno, ADOS-2 predstavlja vrijedan instrument za identifikaciju obrazaca ponašanja povezanih s spektrom autizma no njegova interpretacija zahtijeva visoku razinu stručnosti, kontekstualizaciju nalaza i integraciju s drugim dijagnostičkim metodama.

ključne riječi: ADOS-2, diferencijalna dijagnostika, klinička procjena

kontakt: ured@hker.hr

PSIHIJATRIJSKO VJEŠTAČENJE SLIJEPE OSOBE ZBOG POČINJENJA TEŠKOG KAZNENOG DJELA FEMICIDA (PRIKAZ SLUČAJA)

dr. med. spec. psihijatar Davor Zdunić, uži specijalist za alkoholizam i druge ovisnosti, te za forenzičku psihijatriju

UVOD: Povezanost medicine i prava u sudskom psihijatrijskom vještačenju osobe s težim oštećenjima vida, u tumačenju mogućih uzroka počinjenog teškog kaznenog djela femicida.

CILJ PREZENTACIJE: radionicom pokazati dinamiku kaznenog sudskog postupka, bitne dijelove Zakona o kaznenom postupku i Kazneni zakon, te psihijatrijski forenzički utjecaj na mentalne i voljne kapacitete osobe tijekom počinjenja teškog kaznenog djela i povezanost s mentalnim/ emocionalnim/strukturnim osobitostima osobe s oštećenjem vida i novog kriminogenog rizika. I žrtva je žena mu, osoba s težim oštećenjem vida. Posebne specifičnosti osobe s oštećenjima vida su dodatno, ali ne i odlučujuće utjecale na karakteristike kaznenog djela. Postavlja se i pitanje potrebe angažiranja u kaznenim predmetima i sudskog vještaka edukacijsko-rehabilitacijske struke.

ZAKLJUČAK: Sud je prihvatio predmetno vještačenje i osudio počinitelja na dugogodišnju zatvorsku kaznu.

ključne riječi: psihijatrijsko vještačenje, sljepoća, kriminogeni rizik

kontakt: dr.zdunic@windowslive.com

USMENA IZLAGANJA

MULTISENZORNA ASISTIVNA TEHNOLOGIJA KAO TEMELJ INKLUZIVNOG UČENJA

Mateja Vukašinec

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

E-Glas, Kastav, Hrvatska

Inkluzivno obrazovanje i rehabilitacija zahtijevaju asistivnu tehnologiju koja je individualizirana, funkcionalna za korisnika i okruženje te dovoljno jednostavna da bude održiva u svakodnevnoj praksi. Ključan dio uspješne primjene čine procjena potreba i sposobnosti korisnika, prilagodba rješenja, edukacija okoline te kontinuirana evaluacija odgovara li odabrana tehnologija stvarnim ciljevima (AAATE, 2012). Paralelno, dokazi iz područja učenja i percepcije upućuju da multisenzorni pristupi mogu povećati učinkovitost učenja u odnosu na pristupe koji se oslanjaju na jedan senzorni sustav, jer integracija više osjetila može podržati obradu informacija i održavanje pažnje (Shams i Seitz, 2008).

Cilj izlaganja je prikazati primjenjivo AT rješenje “po mjeri” korisnika, s naglaskom na kontrolirano multisenzorno iskustvo koje nadilazi svima poznate osnovne funkcije. Na temelju toga se planiraju aktivnosti koje su intuitivne, jasno strukturirane i izravno povezuje s nastavnim ishodima, u skladu s načelima univerzalnog dizajna učenja (CAST, 2024). U tom kontekstu, multisenzorni dizajn nije “dodatak” već funkcionalna strategija za gradaciju podražaja, smanjenje preopterećenja i povećanje angažmana korisnika, osobito kod neurorazličitosti i kompleksnih razvojnih profila (Holyfield i sur., 2019; Yau i sur., 2024).

Poseban naglasak stavlja se na integraciju AAC-a i AT aktivnosti u nastavni kurikulum, jer funkcionalnost komunikacije i generalizacija vještina značajno ovise o tome jesu li aktivnosti osmišljene kao dio svakodnevnih nastavnih situacija, a ne kao izdvojena “terapijska” praksa. Kroz izlaganje će se tako pokazati kako ciljano dizajnirane, unaprijed osmišljene aktivnosti mogu poticati komunikaciju, pažnju, samostalnost i socijalne vještine kroz sadržaje povezane sa školskim ishodima (Tan i Perren, 2021, prema CAST, 2024). Time rješenje postaje “inkluzivni alat” koji je razumljiv stručnjacima, a korisniku pruža predvidljivost, jasnu strukturu i mogućnost izbora unutar aktivnosti (Beukelman i Mirenda, 2013, prema CAST, 2024).

Zaključno, multisenzorna AT rješenja imaju najveću vrijednost kada su dizajnirana oko stvarnih obrazaca sudjelovanja, uz mogućnost individualizacije i gradacije podražaja te uz sustavnu edukaciju i evaluaciju u praksi edukacijskih rehabilitatora (AAATE, 2012, prema Holyfield et al., 2019). Takav pristup može smanjiti vjerojatnost napuštanja uređaja i doprinijeti kvaliteti života, jer usklađuje tehnologiju s funkcionalnim potrebama, kontekstom i održivošću primjene (Yau i sur., 2024). U širem smislu, ovakva rješenja mogu jačati pristupačnost i održivost inkluzivnih praksi (WHO, 2024).

ključne riječi: asistivna tehnologija, multisenzorno učenje, individualizacija, univerzalni dizajn učenja

kontakt: mateja@eglas.hr

SAMOPERCEPCIJA PROFESIJE EDUKACIJSKIH REHABILITATORA I NAČINI POVEĆANJA NJEZINE VIDLJIVOSTI

Vesna Zećirević

URIHO – Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom,
Zagreb, Hrvatska

Edukacijska rehabilitacija djeluje u više područja, s ciljem unapređivanja kvalitete života korisnika s različitim teškoćama psihofizičkog funkcioniranja i od velikog je društvenog značaja.

Unatoč navedenom, čini se prisutnim doživljaj nedovoljne profesionalne vidljivosti i prepoznatljivosti edukacijskih rehabilitatora, što se odražava na njihov profesionalni status i motivaciju. Neovisno o deficitarnosti ovih stručnjaka koja dijelom proizlazi iz opisane situacije, rehabilitatori su uglavnom i dalje vrlo posvećeni poslu i zadovoljni njegovim utjecajima na kvalitetu života korisnika.

Rad prikazuje rezultate istraživanja završnog rada autorice „Samopercepcija profesije edukacijskih rehabilitatora i načini povećanja njezine vidljivosti“ u sklopu poslijediplomskog specijalističkog studija Odnosi s javnošću na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu iz 2025. godine. Ciljevi istraživanja bili su ispitati profesionalnu samopercepciju edukacijskih rehabilitatora, uključujući mišljenje o statusu i prepoznatljivosti profesije i stručnjaka te utvrditi eventualne razlike prema područjima rada i karakteristikama populacije s kojom rade. Također je bio cilj utvrditi mogućnosti povećanja vidljivosti radi veće prepoznatljivosti, što bi rezultiralo povećanjem statusa.

U svrhu istraživanja, kao kvantitativna metoda bio je konstruiran i primijenjen istoimeni anketni upitnik (u daljnjem tekstu: upitnik). Upitnik je bio sastavljen od 24 pitanja – s ponuđenim odgovorima (Likertova skala) te onih otvorenog tipa. Uzorak su činili edukacijski rehabilitatori – članovi Hrvatske komore edukacijskih rehabilitatora (u daljnjem tekstu: Komora), zaposleni u različitim sustavima. Upitnik je ispunilo 265 edukacijskih rehabilitatora (N=265).

Uz upitnik je radi kvalitativne obrade bila organizirana fokus grupa u sastavu 8 izabranih predstavnika pojedinih područja rada edukacijskih rehabilitatora.

Obradom podataka utvrđeno je da većina sudionika iskazuje visoku razinu angažiranosti, motivacije i zadovoljstva pripadnošću profesiji. Istovremeno se utvrđuje prisutnost značajnog profesionalnog stresa te doživljava nedovoljne institucionalne podrške stručnjacima, nezadovoljstva društvenim statusom i razinom prepoznatljivosti.

U skladu s ovim rezultatima, istaknuta je i potreba supervizije. Naglašena je i važnost daljnjeg unapređivanja i prilagodbe obrazovnih programa edukacijske rehabilitacije aktualnim zahtjevima prakse te potreba dostupnih, kvalitetnih i sadržajno relevantnih oblika stručnog usavršavanja. Kao jedan od ključnih elemenata povećanja vidljivosti, istaknuta je potreba sustavnije i strateški usmjerene promocije profesije, odnosno kompetencija edukacijskih rehabilitatora.

Provedba ovih mjera mogla bi značajno doprinijeti jačanju profesionalne vidljivosti i prepoznatljivosti edukacijskih rehabilitatora, unaprjeđenju njihovog društvenog i profesionalnog statusa te povećanju zadovoljstva i održivosti profesionalnog djelovanja.

ključne riječi: edukacijski rehabilitatori, samopercepcija, vidljivost, promocija

kontakt: vesnazecirevic@gmail.com

INTRAPERSONALNA I INTERPERSONALNA EMOCIONALNA REGULACIJA UČITELJA EDUKACIJSKIH REHABILITATORA

Irena Dukić

Osnovna škola Voštarnica – Zadar, Zadar, Hrvatska

Učitelji edukacijski rehabilitatori u svakodnevnom radu upravljaju intenzivnim emocijama (rad s učenicima i obiteljima, suradnja s kolegama unutar kolektiva), pri čemu je emocionalna regulacija važan dio profesionalnog identiteta i održivosti rada. U praksi su nerijetko izloženi agresivnim, autoagresivnim i destruktivnim ponašanjima učenika te verbalnoj agresiji, prijavama i prijetnjama roditelja, što pojačava profesionalni stres i može ubrzati razvoj profesionalnog sagorijevanja. Profesionalna dobrobit u ovom radu operacionalizira se kroz (1) zadovoljstvo poslom – pozitivno emocionalno stanje koje proizlazi iz osobne procjene posla i iskustva – te (2) profesionalno sagorijevanje kao dugotrajnu emocionalno-stresnu reakciju s dimenzijama emocionalne iscrpljenosti, depersonalizacije i manjka osobnog postignuća.

Cilj rada je prikazati modele intrapersonalne emocionalne regulacije učitelja edukacijskih rehabilitatora te interpersonalne emocionalne regulacije od strane ravnatelja i povezati ih s indikatorima profesionalne dobrobiti. Intrapersonalna regulacija konceptualizirana je procesnim modelom: (1) odabir situacije, (2) promjena situacije, (3) usmjeravanje pažnje, (4) kognitivna promjena i (5) promjena odgovora. Interpersonalna regulacija ravnatelja obuhvaća: (1) promjenu situacije, (2) preusmjeravanje pažnje, (3) kognitivnu promjenu i (4) modulaciju emocionalnog odgovora učitelja. U izlaganju se, uz ključne nalaze, prikazuju modeli i konkretni primjeri primjene u praksi: kako učitelji mogu planirati odabir/promjenu situacije, usmjeravati pažnju i provoditi kognitivno preoblikovanje, te kako ravnatelji kroz situacijsku podršku, preusmjeravanje fokusa i kognitivno uokviravanje mogu jačati profesionalni identitet, zadovoljstvo poslom i otpornost na profesionalno sagorijevanje. U radu su prikazani i rezultati istraživanja na ovu temu provedenog u lipnju 2025. na uzorku 769 učitelja i nastavnika osnovnih i srednjih škola u RH.

ključne riječi: emocionalna regulacija, intrapersonalna regulacija, interpersonalna regulacija, zadovoljstvo poslom, profesionalno sagorijevanje

kontakt: irena.dukic@skole.hr

REFLEKSIVNO-EDUKATIVNE GRUPE KAO MODEL JAČANJA OSJEĆAJA KOMPETENTNOSTI ODGOJITELJA ZA RAD S DJECOM S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Nikolina Krunić

Dječji vrtić „Cvit Mediterana“, Split, Hrvatska

U suvremenom kontekstu inkluzivnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sve je izraženija potreba za oblicima stručne podrške koji nadilaze jednokratne edukacije te omogućuju kontinuirano profesionalno učenje, refleksiju i osnaživanje odgojitelja. Refleksivno-edukativne grupe predstavljaju inovativan model rada jer integriraju teorijska znanja, iskustveno učenje i refleksiju vlastite prakse unutar sigurnog i strukturiranog grupnog okruženja. Osjećaj profesionalne kompetentnosti pritom se prepoznaje kao ključan čimbenik kvalitete inkluzivne prakse i profesionalnog zadovoljstva odgojitelja, osobito u radu s djecom s teškoćama u razvoju (TUR).

Cilj ovog rada je prikazati koncept, strukturu i preliminarne učinke refleksivno-edukativnih grupa s odgojiteljima predškolske djece, koje su se provode u DV Cvit Mediretana, usmjerenih na jačanje percipiranog osjećaja kompetentnosti za rad s djecom s TUR-om. Program se provodio u dvije grupe do 15 sudionika, jednom mjesečno, a facilitaciju je provodio edukacijski rehabilitator, uz suradnju logopeda i psihologa na pojedinim temama. Inovativnost i primjenjivost modela očituju se u jasno definiranoj i ponovljivoj strukturi, unaprijed pripremljenim materijalima te uvodnim i završnim aktivnostima, što omogućuje jednostavnu replikaciju.

Svaki susret uključivao je zagrijavanje i uspostavljanje sigurnog prostora, uvod u temu, kratki teorijski okvir, refleksiju iskustava sudionika, zajedničku raspravu te završni dio za opuštanje i integraciju sadržaja. Dosadašnje teme radionica obuhvaćale su suradnju s roditeljima djece s TUR-om, različite oblike podrške, poremećaj iz spektra autizma i ADHD. Takva struktura omogućuje povezivanje teorijskih spoznaja s izazovima iz prakse te razvoj refleksivnih i profesionalnih vještina odgojitelja.

U svrhu evaluacije korišten je upitnik samoprocjene osjećaja kompetentnosti, koji se sastoji od socio-demografskih podataka i Likertove skale za procjenu osjećaja kompetencije i dostupne podrške u radu s djecom s TUR-om. Upitnik su sudionici ispunjavali prije uključivanja u refleksivne grupe, uz planirano follow-up mjerenje nakon

pet susreta kako bi se ispitale promjene u percipiranom osjećaju kompetentnosti. Uz deskriptivne pokazatelje, koristit će se statistički testovi za zavisne uzorke radi procjene učinkovitosti programa.

Zaključno, refleksivno-edukativne grupe pokazuju se kao strukturiran, održiv i replikabilan model stručne podrške u kojem edukacijski rehabilitator ima ključnu ulogu u facilitiranju refleksije, prijenosu teorijskih znanja i jačanju osjećaja kompetentnosti odgojitelja, čime se doprinosi razvoju kvalitetne inkluzivne prakse u ranom i predškolskom odgoju.

ključne riječi: predškolski odgoj i obrazovanje, refleksivno-edukativne grupe, odgojitelji, inkluzija, kompetentnost

kontakt: edukacijskirehabilitator1@cvit-mediterana.hr

MENTALNO ZDRAVLJE I NAČIN NJEGOVA POBOLJŠANJA ODGOJNO – OBRAZOVNIH DJELATNIKA UKLJUČENIH U RAD SA UČENICIMA S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Igor Sedlanić

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica, Hrvatska

Zdravlje općenito, a unutar njega mentalno zdravlje kao poseban, no značajan aspekt zdravlja, intimna je, životno vjerojatno najvažnija vrijednost svakog pojedinca, ali i svih ljudskih zajednica. Ono je preduvjet i temeljna odrednica kvalitete života. Prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije mentalno zdravlje je „stanje dobrobiti u kojem pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresovima, može raditi produktivno i plodno te je sposoban pridonositi svojoj zajednici.“. (www.unicef.org/croatia/mentalno-zdravlje-vazni-pojmovi)

Nastavni proces sa učenicima s teškoćama u razvoju ponekad može biti vrlo izazovan, pa čak i opasan za zdravlje pojedinca, odnosno moderatora sata. Uz posrednu opasnost vanjskog ozljeđivanja, neposredno dolazi i do problema mentalnog zdravlja. Upravo takvi problemi su češći uzrok obolijevanja i preranog umiranja nego tjelesne bolesti. (<https://www.zzjzdnz.hr/zdravlje/mentalno-zdravlje/381>)

Narušeno mentalno zdravlje ima za posljedicu liječenje, smanjenu produktivnost, dok bolovanja i invalidnost psihološki i egzistencijalno opterećuju obitelj ali dovode i do značajnog ekonomskog i socijalnog opterećenja društva.

Sve navedeno ukazuje na potrebu za ulaganjem u mentalno zdravlje: rano otkrivanje i liječenje problema te rehabilitaciju i unapređenje mentalnog, a time i općeg zdravlja, što doprinosi dobrobiti i ekonomskoj koristi pojedinca i društva.

Rad se bavi analizom istraživanja koje je provedeno pomoću digitalne Microsoft Forms ankete, upućene isključivo djelatnicima koji rade sa učenicima s teškoćama u razvoju. Anketa se bavi individualnim načinom nošenja sa svakodnevnim stresom na radnom mjestu, usmjerena je prema unosu medikamenata, psihoaktivnih tvari u organizam, načinu provođenja slobodnog vremena (glazba, čitanje, meditiranje, šetnja, sportska aktivnost, itd...), te sociološkom aspektu (bliski odnosi u obitelji, širi socijalni krug, uključivanje u zajednicu, dobrovoljni rad, itd.).

Rezultati istraživanja pokazat će postojeće trendove među djelatnicima i načine kojima odgojno – obrazovni djelatnici uključeni u rad sa učenicima s teškoćama u razvoju nastoje očuvati mentalno zdravlje.

ključne riječi: mentalno zdravlje, istraživanje, učenici sa teškoćama u razvoju

kontakt: isedlan@gmail.com

OSOBNOSTI USMJERENO PLANIRANJE PODRŠKE U ORGANIZIRANOM STANOVANJU

Blanka Horvat

Udruga osoba s intelektualnim teškoćama Međimurske županije, Čakovec, Hrvatska

Osobno usmjereno planiranje podrške (OUPP) predstavlja ključni pristup u radu s osobama s intelektualnim teškoćama, omogućujući korisnicima aktivno sudjelovanje u odlučivanju o vlastitom životu, prepoznavanju ciljeva i planiranju konkretnih koraka za njihovo ostvarenje. U organiziranom stanovanju Udruge osoba s intelektualnim teškoćama Međimurske županije, OUPP provodi se primjenom vizualnih i facilitacijskih metoda „PUT“ (PATH) i „MAPA“ (MAPS) koje korisnicima pomažu identificirati snove i želje, razraditi dugoročne i kratkoročne ciljeve, prepoznati dostupne resurse i moguće prepreke te osmisliti realne i izvedive korake za ostvarenje osobnih planova.

U proces su uključene osobe od povjerenja, koje korisnicima pružaju dodatnu podršku i aktivno sudjeluju u provedbi planiranih aktivnosti. Facilitacijski pristup omogućava vođenje procesa bez nametanja rješenja, kroz postavljanje pitanja, poticanje refleksije i podršku u izražavanju osobnih preferencija, prioriteta i životnih vrijednosti.

Rezultati primjene OUPP pokazuju višestruke pozitivne ishode: povećanje samopouzdanja, aktivnije sudjelovanje u donošenju odluka, jasnije postavljanje i ostvarivanje osobnih ciljeva te jačanje osjećaja kontrole nad vlastitim životom. Vizualni prikazi planova dodatno omogućuju korisnicima praćenje napretka i pružaju motivaciju za daljnji rad na ostvarivanju ciljeva. Evaluacija programa pokazala je da OUPP značajno povećava sudjelovanje korisnika u odlučivanju, samopouzdanje i jasnoću ciljeva. Prisutne su pozitivne promjene u razumijevanju plana i percepciji podrške, ali u manjoj mjeri, što ukazuje na potrebu za dodatnom prilagodbom procesa i kontinuiranim osnaživanjem korisnika.

Cilj izlaganja jest prikazati proces implementacije OUPP, identificirati praktične izazove i rješenja te prikazati konkretne primjere planova korisnika, s naglaskom na osnaživanje korisnika u samoodređenju i poticanje edukacijskih rehabilitatora na primjenu osobno usmjerenog pristupa u svakodnevnom radu.

ključne riječi: osobno usmjereno planiranje, podrška osobama s intelektualnim teškoćama, organizirano stanovanje

kontakt: blanka.horvat89@gmail.com

ZNAČAJ AAK RJEŠENJA I PROCES IMPLEMENTACIJE ZA NEGOVOREĆU DJECU U REDOVNIM VRTIČKIM SKUPINAMA

Jana Korlević

Dječji vrtić „Poreč-Parenzo“, Poreč, Hrvatska

Osiguravanje mogućnosti augmentativne i alternativne komunikacije jedan je od glavnih preduvjeta inkluzije negovoreće djece u redovne odgojno-obrazovne skupine. AAK djeci s teškoćama u razvoju omogućava izražavanje potreba, želja i emocija, razumijevanje okoline te razvoj komunikacijskih i socijalnih kompetencija u vrtićkom okruženju s drugom djecom i odraslima. Proces implementacije AAK rješenja uključuje kontinuiranu suradnju s roditeljima i stručnjacima iz drugih ustanova, kao i edukaciju odgojitelja i asistenata kroz ciljane radionice usmjerene na upoznavanje s osnovnim principima AAK-a, različitim komunikacijskim sredstvima te načinima prilagodbe aktivnosti potrebama pojedinog djeteta. Osim toga, važan dio procesa odnosi se na upoznavanje vršnjaka iz skupine s načinima komunikacije djeteta s teškoćama u razvoju, s ciljem poticanja prihvaćanja različitosti, razvoja empatije i jačanja socijalnih odnosa.

Razvoj komunikacijskih vještina uz primjenu AAK-a postaje sastavni dio Individualiziranog odgojno-obrazovnog plana za negovoreće dijete, pri čemu u njegovoj provedbi sudjeluju odgojitelji i asistenti, stručni suradnici te roditelji.

Cilj rada je prikazati važnost osiguravanja adekvatnih načina komunikacije za negovoreću djecu u redovitim vrtićkim skupinama, promjene u uvjetima i načinima provođenja odgojno-obrazovnog rada te proces implementacije AAK rješenja.

Rezultati izlaganja upućuju na pozitivan učinak primjene AAK rješenja na razinu uključenosti negovoreće djece u aktivnosti redovne vrtićke skupine, što se očituje kroz češće iniciranje interakcije s vršnjacima i odraslima, veći broj komunikacijskih izmjena te produljeno sudjelovanje u zajedničkim odgojno-obrazovnim aktivnostima.

Zaključci izlaganja naglašavaju potrebu za sustavnom edukacijom odgojno-obrazovnih djelatnika i vršnjaka, kao i planskom prilagodbom okruženja, kao temeljnim preduvjetima uspješne implementacije AAK rješenja. U konačnici, rana i dosljedna primjena AAK-a doprinosi razvoju komunikacijskih i socijalnih vještina negovorećeg djeteta te jačanju socijalnih odnosa unutar skupine.

ključne riječi: AAK, redovne vrtićke skupine, proces implementacije, značaj

kontakt: korlevic.jana@gmail.com

OD POTREBE DO PRAKSE – UVOĐENJE SUPERVIZIJE U SUSTAV PROFESIONALNE REHABILITACIJE I ZAPOSŁJAVANJA OSOBA S INVALIDITETOM

Mirna Barbarić, Dubravka Źderić

Zavod za vještačenje, profesionalnu rehabilitaciju i zapošļavanje osoba s invaliditetom,
Zagreb, Hrvatska

Supervizija je oblik specifičnog profesionalnog vođenja, učenja i razvoja čiji je cilj osiguranje i razvoj kvalitetne komunikacije i suradnje u profesionalnom kontekstu.

Njen zadatak je briga o mentalnom zdravlju profesionalaca koji rade s ljudima, unaprjeđenje njihovih kompetencija te kvalitete rada.

Rad u sustavu profesionalne rehabilitacije i zapošļavanja osoba s invaliditetom uključuje složene zahtjeve, visoku razinu odgovornosti te kontinuirano emocionalno i profesionalno opterećenje stručnih radnika.

U navedenom sustavu supervizija još nije definirana i razvijena, unatoč jasno prepoznatim potrebama za podrškom, profesionalnim razvojem i osnaživanjem.

Polazeći od uočenih potreba, autorice su tijekom 2023. godine pokrenule dvije supervizijske grupe za stručne radnike zaštitnih i integrativnih radionica u kojima su sudjelovali edukacijski rehabilitatori i stručnjaci drugih profila. Cilj supervizije je bio pružiti stručnim radnicima podršku u razvoju vlastitih kompetencija za rad s osobama s invaliditetom i priliku za suradnju s drugim stručnjacima. Cilj je bio i omogućiti bolje razumijevanje potreba zaposlenih osoba s invaliditetom i olakšati nošenje sa zahtjevima u radu sa osobama s invaliditetom. Također, tu se može dodati i unaprjeđivanje komunikacijskih vještina, sposobnosti timskog rada i upravljanja (postavljanja, poštivanja, definiranja, promišļanja) osobnim granicama i drugo.

Provedena evaluacija ukazala je na visoku razinu zadovoljstva sa sudjelovanjem u superviziji te istaknula njezin pozitivan doprinos profesionalnom rastu i razvoju te osjećaju podrške, kao i potrebu za njezinim kontinuitetom i širenjem.

Na temelju evaluacijskih rezultata i povećanog interesa, tijekom 2024. godine pokrenute su nove četiri grupe – dvije za stručne radnike te dvije za radne instruktore zaštitnih i integrativnih radionica – koje su trenutno u provedbi.

Usmeno izlaganje prikazat će razloge uvođenja supervizije, dosadašnja iskustva, rezultate evaluacije te izazove i smjernice za daljnji razvoj supervizije u sustavu profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja. Istaknut će se uloga supervizije u očuvanju kvalitete rada, profesionalne kompetentnosti i dobrobiti stručnjaka koji rade s osobama s invaliditetom.

ključne riječi: profesionalna rehabilitacija, supervizija, profesionalni razvoj i podrška

kontakt: mbarbaric@zosi.hr, dzderic@zosi.hr

ISKUSTVA, POTREBE I IZAZOVI RODITELJA DJECE S RAZVOJNIM RIZICIMA I TEŠKOĆAMA U OKVIRU USLUGE RANE RAZVOJNE PODRŠKE U CENTRU ZA REHABILITACIJU STANČIĆ

Silvija Nekić, Nikolina Bosilj

Centar za rehabilitaciju Stančić, Stančić, Hrvatska

Rana razvojna podrška predstavlja ključan oblik intervencije za djecu s razvojnim rizicima i teškoćama te značajan izvor podrške njihovim obiteljima. Ovaj rad bavi se iskustvima, potrebama i izazovima roditelja djece uključene u uslugu rane razvojne podrške u Centru za rehabilitaciju Stančić – Podružnici Dugo Selo I, s ciljem dobivanja cjelovitog uvida u perspektivu korisnika i identificiranja mogućnosti za unapređenje postojeće prakse. Cilj izlaganja je prikazati kako roditelji doživljavaju proces suočavanja s djetetovom teškoćom, na koji način procjenjuju dostupnost, organizaciju i sadržaj usluge rane razvojne podrške te u kojoj mjeri ona odgovara stvarnim potrebama njihovih obitelji.

Istraživanje je provedeno primjenom mješovitog istraživačkog pristupa, koristeći anonimni online anketni upitnik koji je uključivao kvantitativna pitanja o zadovoljstvu uslugom i dostupnošću podrške, kao i otvorena pitanja koja su omogućila roditeljima da opišu vlastita iskustva, izazove i prijedloge za poboljšanje. Rezultati upućuju na to da većina roditelja izražava umjereno do visoko zadovoljstvo uslugom rane razvojne podrške, osobito u pogledu stručnosti djelatnika i važnosti rane intervencije za razvoj djeteta. Istodobno, identificirani su izazovi vezani uz organizacijske aspekte usluge, dostupnost termina, logističke poteškoće te nedostatak dodatne podrške u lokalnoj zajednici. Roditelji koji procjenjuju da usluga bolje odgovara specifičnim potrebama njihove obitelji iskazuju i višu razinu ukupnog zadovoljstva.

Zaključno, rad naglašava važnost sustavnog uključivanja roditeljskih iskustava u planiranje i razvoj usluga rane razvojne podrške. Dobiveni uvidi ukazuju na potrebu daljnjeg unaprjeđenja dostupnosti i fleksibilnosti usluge, jačanja suradnje s obiteljima te razvoja individualiziranih pristupa usmjerenih na potrebe djeteta i obitelji, s ciljem stvaranja učinkovitijeg sustava rane intervencije.

ključne riječi: rana razvojna podrška, djeca s razvojnim rizicima i teškoćama, iskustva i potrebe obitelji, zadovoljstvo uslugom

kontakt: nekic Silvija@gmail.com, nikolina.bosilj185@gmail.com

STRAHOVI U TRUDNOĆI IZ PERSPEKTIVE STRUČNJAKA KOJI RADE U PODRUČJU RANE INTERVENCIJE

Anđela Čepnja

Centar za odgoj i obrazovanje "Šubićevac", Šibenik, Hrvatska

Trudnoća je razdoblje dubokih, intenzivnih emocionalnih i fizioloških promjena koje za stručnjakinje zaposlene u području rane intervencije može poprimiti dodatnu složenost zbog preklapanja profesionalne i osobne uloge. Cilj ovog istraživanja bio je ispitati specifične strahove i zabrinutosti tijekom trudnoće kod stručnjakinja koje rade u ranoj intervenciji, uzimajući u obzir njihovu profesionalnu ulogu i iskustvo. U istraživanju je sudjelovalo 15 edukacijskih rehabilitatorica (N=15) podijeljenih u tri skupine prema roditeljskom statusu: stručnjakinje bez roditeljskog iskustva (1), trudne stručnjakinje (2), stručnjakinje koje su majke s djecom do 5 godina (3). Podaci su prikupljeni individualnim polustrukturiranim intervjuima te analizirani primjenom tematske analize s fokusom na grupne usporedbe.

Rezultati pokazuju kako kod svih grupa sudionica prevladava emocionalna ambivalentnost, neovisno o roditeljskom statusu. Kao primarni strah stručnjakinja izdvaja se strah od imanja djeteta s teškoćama u razvoju zbog čega izražavaju visoku razinu anksioznosti i zabrinutosti. Potom slijedi strah od financijske neizvjesnosti s naglaskom na stručnjakinje koje rade u privatnom sektoru. Kroz tijek istraživanja sudionice ističu dvojaku funkciju profesionalnog znanja: s jedne strane djeluje zaštitno jer omogućuje prepoznavanje potencijalnog rizika te pruža osjećaj kontrole, dok s druge strane povećava strah, zabrinutost i emocionalno opterećenje, potičući hipervigilanciju (intenzivno praćenje razvojnih miljojaka) i teškoće u razdvajanju profesionalne i roditeljske uloge. Zajednički obrasci među svim skupinama dodatno uključuju i nezadovoljstvo sustavnom podrškom (posebno u vidu prava na dopust trudne radnice) te izraženu potrebu za promjenom iste.

Nalazi istraživanja upućuju na važnost pružanja sustavne podrške stručnjakinjama u ranoj intervenciji tijekom trudnoće i ranog majčinstva, s ciljem smanjivanja dugoročnih učinaka profesionalnog stresa, sekundarne traumatizacije i emocionalne iscrpljenosti. Dodatna edukacija, supervizija i psihološka podrška mogu poslužiti kao učinkovite

strategije za ublažavanje negativnih učinaka znanja te za jačanje resursa koji doprinose dobrobiti stručnjakinja u ranoj intervenciji i njihove djece.

ključne riječi: strahovi u trudnoći, rana intervencija, emocionalna ambivalencija, dopust trudne radnice

kontakt: andelaceprnja@outlook.com

IZAZOVI I VAŽNOST MEĐURESORNE SURADNJE U RADU S UČENICIMA S TEŠKOĆAMA KOJI NE POZNAJU HRVATSKI JEZIK: PRIMJER DOBRE PRAKSE IZ OSNOVNOŠKOLSKOG OKRUŽENJA

Mirela Horvat, Ivana Ranilović

OŠ Dr. Ivan Merz, Zagreb, Hrvatska

Rad prikazuje važnost učinkovite međuresorne suradnje u radu sa sociokulturno raznolikim i inojezičnim učenicima koji u osnovnoškolski sustav ulaze s ograničenim poznavanjem hrvatskoga jezika. Cilj izlaganja je istaknuti ključne izazove s kojima se škola susreće prilikom procjene potreba takvih učenika te predstaviti modele podrške utemeljene na koordiniranom djelovanju stručnih službi, odgojno-obrazovnih djelatnika i institucija lokalne zajednice. Naglašava se važnost rane identifikacije jezičnih, emocionalnih i obrazovnih potreba te uloga stručnih suradnika u usmjeravanju suradnje između škole, Centra za socijalnu skrb, zdravstvenih ustanova i drugih relevantnih službi.

Posebno je istaknuta važnost uključivanja inojezičnih učenika u školski sustav na način koji potiče njihovu ravnopravnost, sigurnost i osjećaj pripadnosti. Sustavna podrška, uključujući organizirano učenje hrvatskoga kao drugog jezika, kulturalno osjetljiv pristup i individualizirane obrazovne mjere, pokazuje se ključnom za njihovo uspješno uključivanje i dugoročni školski napredak.

Zaključci rada ukazuju na to da kvaliteta suradnje između uključenih institucija izravno utječe na prilagodbu i dobrobit učenika. Predlažu se unapređenja poput jasnijih protokola suradnje, jačanja kompetencija nastavnika i sustavne institucionalne podrške, s ciljem osiguravanja pravednih i održivih uvjeta obrazovanja za sve učenike.

ključne riječi: međuresorna suradnja, inojezični učenici, odgojno obrazovna podrška

kontakt: mirela.bukac@skole.hr

TOLIKO RAZLIČITI, A TOLIKO SLIČNI“ – RADIONICE ZA POTICANJE OSVJEŠTAVANJA I PRIHVAĆANJA RAZLIČITOSTI U PREDŠKOLSKIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM USTANOVAMA

Jana Korlević

Dječji vrtić „Poreč-Parenzo“, Poreč, Hrvatska

„Toliko različiti, a toliko slični“ naslov je radionice usmjerene na tematiku ljudskih različitosti, razvijene u okviru projekta i istoimenog priručnika Perspektivu promijeni, razumijevanje pokreni Udruge Aktivni građani, u suradnji s vanjskim suradnicima. Radionica se sastoji od tri strukturirane aktivnosti u trajanju od 30 minuta te je prilagođena djeci predškolske dobi. Uvodna aktivnost usmjerena je na promatranje i uočavanje sličnosti i različitosti u fizičkim i drugim karakteristikama među vršnjacima. Glavna aktivnost je upoznavanje osobe koja je na neki način različita (najčešće osoba s invaliditetom) putem fotografija ili videozapisa te opisivanje njezinih sposobnosti i potrebnih prilagodba svakodnevnom životu. Završna aktivnost odnosi se na upoznavanje djece s pomagalicama za osobe s invaliditetom. Cilj radionice je osvještavanje sličnosti i različitosti među djecom i odraslima, upoznavanje osoba s invaliditetom i pomagalicama koja koriste te poticanje prihvatanja različitosti i razvijanje empatije.

Cilj rada je prikazati jedan od mogućih pristupa poticanju prihvatanja različitosti kod djece predškolske dobi i njihovu senzibilizaciju za potrebe osoba s invaliditetom te istaknuti važnost osvještavanja i prihvatanja različitosti od najranije dobi kao jednim od preduvjeta kvalitetne inkluzije.

Rezultati ovog izlaganja odnose se na prikaz značaja provedbe ovakvih radionica u predškolskim ustanovama, analizu dječjih promišljanja i uočenih promjena u ponašanju, razmatranje uloge edukacijskog rehabilitatora u inkluzivnom vrtićkom okruženju te mogućnosti provedbe radionica u različitim vrtićkim skupinama.

Zaključci rada ukazuju na važnost razvijanja empatije i poticanja na prihvatanje različitosti od predškolske dobi te njihovu povezanost s dugoročnom kvalitetnom inkluzivnih praksi. Također naglašava se potreba za širenjem primjene radionica iz priručnika Perspektivu promijeni, razumijevanje pokreni, kao i uključivanjem roditelja i odgojitelja u slične oblike edukativnih aktivnosti.

ključne riječi: predškolska djeca, radionice, prihvaćanje različitosti

kontakt: korlevic.jana@gmail.com

DETEKCIJA RAZVOJNIH ODSUPANJA KOD DJECE UZRASTA 4 GODINE NA PODRUČJU OPĆINE GRUDE

Mirela Artuković, Ivna Ramljak, Josipa Juričić, Jerko Brzica

Javna ustanova Edukacijsko-rehabilitacijski centar za djecu i mlade s teškoćama u razvoju „Ivan Pavao II“ Grude, Bosna i Hercegovina

Rani razvoj djeteta predstavlja temelj za buduće kognitivno, emocionalno, socijalno i obrazovno funkcioniranje. Inspirirani projektom „Pregledaj-pogledaj“ u Domu zdravlja Grude, osmišljen je program provođenja skrininga djece s ciljem rane detekcije razvojnih odstupanja, koji se proveo u suradnji s Edukacijsko-rehabilitacijskim centrom za djecu i mlade odrasle osobe s teškoćama „Ivan Pavao II“ Grude.

Cilj programa je detektirati eventualna odstupanja u razvoju i potrebu za detaljnom procjenom djece u dobi od 4 godine. Skrining djece obavlja edukacijski rehabilitator. Rad se fokusira na procjeni dječjih bihevioralnih obrazaca, uključujući govor/komunikaciju, razvoj motorike, intelektualni razvoj, socio-emocionalni razvoj i briga o sebi.

Skrining se provedi primjenom EDUS-ove bihevioralne skale II, standardiziranog instrumenta u Bosni i Hercegovini (Pištoljević, Zubčević, Džanko, 2016.).

Podatke su prikupljali educirani zdravstveni djelatnici u suradnji s roditeljima djece. Roditelji su bili aktivni sudionici u procesu skrininga. Prikupljeni podaci analizirani su deskriptivnim metodama, s ciljem utvrđivanja učestalosti i vrsta razvojnih odstupanja te potrebe za daljnjom dijagnostičkom obradom ili uključivanjem u rane intervencijske programe.

Rezultati ispitivanja pokazali su da dio djece, temeljem provedenog skrininga, zahtjeva procjenu i uključivanje u adekvatnu stručnu podršku. Od ukupnog broja ispitane djece (100 djece u dobi od 4 godine, odnosno od 47. do 61. mjeseca starosti). 11,6 % upućeno je stručnjacima različitih profila, uključujući edukacijskog rehabilitatora, psihologa i logopeda. 47,7% roditelja je savjetovano o budućim smjernica za poticanje dječjeg razvoja. Za 40,7% djece skriningom je utvrđen razvoj primjeren kronološkoj dobi bez potrebe za dodatnom procjenom.

Analiza rezultata pokazuje kako, uz očigledan broj djece upućen na procjenu, postoji i značajna potreba za preventivnim i savjetodavnim djelovanjem usmjerenim na roditelje,

osobito one kod kojih nije utvrđena potreba za detaljnom obradom, s ciljem jačanja roditeljskih kompetencija uzimajući u obzir činjenicu da je za gotovo polovicu roditelja planiran savjetodavno-edukativni proces.

Posebno se ističe važnost suradnje između Doma zdravlja Grude i Edukacijsko-rehabilitacijskog centra „Ivan Pavao II“ Grude, koja omogućuje pravodobno upućivanje djece, kontinuitet praćenja razvoja te dostupnost multidisciplinarne stručne podrške. Takav oblik suradnje doprinosi učinkovitijem prepoznavanju razvojnih odstupanja, kvalitetnijem savjetovanju roditelja te boljoj povezanosti zdravstvenog i rehabilitacijskog sustava na lokalnoj razini.

ključne riječi: rani razvoj, detekcija, skrining, savjetovanje, suradnja

kontakt: mirela.artukovic@gmail.com

PODRŠKA RODITELJIMA U RANOM RAZVOJU KOMUNIKACIJE

Andrea Buntić, Mario Antonio Vranić

Centar za pružanje usluga u zajednici Zagrebački centar za neovisno življenje,
Zagreb, Hrvatska

Roditelji u procesu rane intervencije predstavljaju partnere stručnjacima te je nadopunjuju svakodnevnom aktivnom skrbi o djetetu. Obitelj predstavlja primarni kontekst djetetovog razvoja, pri čemu razvoj nije isključivo biološki određen već na njega veliki utjecaj ima okolina, a u ovom slučaju obitelj je prva i najvažnija okolina. Vrijednost ranih interakcija u obitelji je neprocjenjiva jer se u njima stvaraju osnove na koje će se kasnije postupno nadograditi kompleksnije komunikacijske i jezične vještine. Roditelji često iskazuju potrebu za konkretnim, svakodnevno primjenjivim smjernicama za poticanje komunikacije u obiteljskom okružju.

Stručna procjena predstavlja ključan dio podrške djeci s razvojnim rizicima ili teškoćama rane dobi. Tijekom nje, osim procjene djetetova funkcioniranja, prepoznaju se i potrebe roditelja za pravovremenom podrškom te jasnim i razumljivim informacijama. U praksi se često uočava da razdoblje čekanja na stručnu procjenu ili uključivanje u rehabilitacijske usluge za roditelje predstavlja izrazito stresno razdoblje, obilježeno nesigurnošću, pitanjima i potrebom za konkretnim smjernicama.

Polazeći od navedenog, u Zagrebačkom centru za neovisno življenje izrađen je priručnik za poticanje rane komunikacije primarno namijenjen roditeljima djece koja se nalaze u postupku stručne procjene ili čekaju uključivanje u rehabilitacijske usluge Centra, ali i svim roditeljima djece rane dobi koji žele dobiti praktične i razumljive smjernice za poticanje rane komunikacije, bez obzira na to koriste li usluge Centra.

Priručnik obuhvaća teorijska polazišta rane komunikacije prilagođena roditeljima, praktični dio s konkretnim primjerima i smjernicama primjenjivim u svakodnevnim situacijama te najčešća pitanja i odgovore roditelja, temeljena na iskustvu stručnjaka uključenih u postupke procjene i rane intervencije.

Zaključno, priručnik se pokazao kao vrijedan alat za kontinuitet podrške obitelji između stručne procjene i uključivanja u usluge, doprinosi smanjenju roditeljske nesigurnosti te potiče aktivnu i partnersku ulogu roditelja u ranom poticanju komunikacijskog razvoja djeteta.

ključne riječi: poticanje komunikacije, stručna procjena, roditelji

kontakt: andrea.buntic@zg-cnz.hr

INKLUZIJA MEĐU VRŠNJACIMA

Marin Vučić

Centar za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar, Varaždin, Hrvatska

U Hrvatskoj su učenici s većim teškoćama obično uključeni u posebne ustanove i time fizički odvojeni od svojih vršnjaka u redovnim programima obrazovanja. Svaka ustanova nastoji svoje učenike što bolje uključiti u širu društvenu okolinu, no uključivanje se odvija formalno u okviru njihovog obrazovnog programa. U praksi rijetko postoje prilike u kojima bi učenici s većim teškoćama mogli neformalno izvan obrazovnih programa sudjelovati u različitim aktivnostima s vršnjacima koji su uključeni u redovne obrazovne programe. Glavni cilj projekta je učenicima s većim poteškoćama potrebama pružiti priliku (prikladno vrijeme, prostor, sadržaj i podršku) za druženje i suradnju s vršnjacima. Želimo identificirati, implementirati i proširiti mogućnosti u lokalnoj i međunarodnoj sredini za aktivnije socijalno uključivanje učenika s većim teškoćama u različitim razdobljima života i u različitim područjima (odgoj, obrazovanje i cjeloživotno učenje, sport, kultura i umjetnost, zabava i slobodno vrijeme). Predviđene aktivnosti projekta nude inkluzivne radionice i mobilnosti u trajanju dvije godine. Ciljna skupina su učenici s većim teškoćama i njihovi vršnjaci redovnog razvoja. Očekivani rezultati su promjene u razini razumijevanja i prihvaćanja različitosti, promjene u stavovima učenika redovnog razvoja prema vršnjacima s većim poteškoćama u razvoju.

ključne riječi: učenici s većim teškoćama, uključivanje, vršnjaci redovnog razvoja, pružanje prilike

kontakt: mvucic6@gmail.com

POSEBNI KURIKULI – IZAZOV ILI PODRŠKA

Dinka Žulić

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Hrvatska

Problematizira se kompleksna uloga posebnih kurikula u radu edukacijskih rehabilitatora, s posebnim fokusom na izazove i mogućnosti koje ovi dokumenti predstavljaju u svakodnevnoj odgojno-obrazovnoj praksi. Polazište je empirijsko istraživanje provedeno putem upitnika (Žulić, 2025.) koji je ispunilo 127 edukacijskih rehabilitatora. Cilj je bio utvrditi njihova iskustva i stavove o učinkovitosti posebnih kurikula u radu s učenicima s teškoćama. Podaci iz upitnika obrađeni su deskriptivnom statistikom, pri čemu su analizirani odgovori prema frekvencijama i postotcima, a rezultati vizualno prikazani putem tablica i/ili grafikona. Koristila se i tematska analiza za grupiranje izazova i problema navedenih od strane ispitanika, čime se omogućila dublja interpretacija kvalitativnih podataka.

Polazi se od profesionalnog konteksta sudionika istraživanja – njihovog radnog iskustva, vrsti posebnih programa koje provode, dobni skupina učenika te širokog spektra predmeta i odgojno-obrazovnih područja koje poučavaju. Time se ističe složenost uloge edukacijskog rehabilitatora, koji istodobno planira, provodi i vrednuje nastavu u izrazito heterogenim skupinama učenika s različitim odgojno-obrazovnim potrebama.

Poseban naglasak stavlja se na izazove vezane uz izradu i provedbu Godišnjeg izvedbenog kurikulumuma (GIK-a). Kod kreiranja i provedbe GIK-a, ispitanici su kao najizazovnije naveli usklađivanja ishoda s predloženom postotnom zastupljenosti prema domenama (54,3%), određivanje redoslijeda i opsega ishoda (43,5%), određivanje broja sati po temama (43,5%) te izradu nastavnih materijala.

Istraživanje se dalje usmjerava na Individualizirani kurikulum (IK). U kontekstu Individualiziranog kurikulumuma (IK), najčešći izazovi uključuju procjenu razine usvojenosti ishoda (73,9%) te praćenje i vrednovanje učenika (34,8%).

Posebna pažnja posvećuje se procjeni razine podrške koju pružaju službeni dokumenti – posebni kurikuli, smjernice za njihovu implementaciju te prateći materijali na Edutoriju. Značajan dio sudionika izražava nezadovoljstvo ili nedovoljnu informiranost o službenim dokumentima i resursima. 50% ispitanika dalo je ocjenu 3 za korisnost Smjernica za

implementaciju posebnih kurikula, a 37% dalo je istu ocjenu za materijale na Edutoriju, dok značajan udio (preko 20%) priznaje da ih nije niti pregledao.

Zaključno, otvara se prostor za raspravu o tome u kojoj mjeri postojeći sustav kurikularnih dokumenata odgovara stvarnim potrebama prakse, te se naglašava potrebu za dodatnom stručnom podrškom, konkretnim primjerima, relevantnim i lako dostupnim nastavnim materijalima prilagođenima različitim razinama funkcioniranja učenika. i fleksibilnijim smjernicama koje bi posebne kurikule učinile snažnijim alatom podrške, a ne dodatnim opterećenjem za edukacijske rehabilitatore.

ključne riječi: posebni kurikuli, godišnji izvedbeni kurikul, individualizirani kurikul, smjernice

kontakt: dinka.zulic1@gmail.com

IZAZOVI U PROVEDBI NOVIH POSEBNIH KURIKULA

Sanja Šimek

Centar za autizam, Zagreb, Hrvatska

U školskoj godini 2024./2025. smo počeli primjenjivati nove Posebne nastavne planove i programe za osnovnu i srednju školu za učenike s teškoćama u razvoju, koji su stupili na snagu u ožujku 2024.g. odlukom ministra znanosti i obrazovanja.

U Centru za autizam, Zagreb, školuju se učenici s poremećajem iz spektra autizma i učenici s teškoćama u razvoju kojima PSA nije primarna dijagnoza. U skladu s tim, primjenjuju se sva tri nova nastavna plana i programa, sukladno člancima 9. stavak 1. i 8. stavak 4. Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju.

Od studenog 2025. su nam dostupne i Smjernice za implementaciju posebnih kurikula i međupredmetnih tema.

Sudionicima konferencije će biti prikazani rezultati dva upitnika koja su provedena među učiteljima u Centru za autizam, njihovi odgovori i osnovni zaključci.

Prvi anketni upitnik se odnosi na posebne programe općenito. Proveli smo ga u lipnju 2025., nakon završetka nastavne godine, s ciljem prikupljanja mišljenja učitelja i procjene prve nastavne godine u kojoj se nastava provodila prema novim kurikulumima, kako bi dobili uvid u prednosti novih kurikula, ali i izazove u svakodnevnoj provedbi istih, te na osnovu toga pokušali unaprijediti i poboljšati kako organizaciju same nastave tako i njenu provedbu, a sve za dobrobit i osiguravanje punog potencijala svakog našeg učenika.

Rezultati upitnika ukazuju na to da novi posebni programi u većoj mjeri zadovoljavaju očekivanja učitelja. Veći dio ih je izrazio zadovoljstvo sadržajem i načinom na koji su programi napisani, navodeći da im pomažu u svakodnevnom radu. Kao jedan od glavnih nedostataka su naveli nedostatak jasnih smjernica za implementaciju posebnih kurikula, manjak prilagođenih udžbenika i radnih materijala, što se u međuvremenu promijenilo, a ono što i dalje stoji kao potreba je dodatna razrada područja PSP-a, kao i MPT što ukazuje na potrebu za daljnjim razvojem.

Drugi upitnik je napravljen i poslan učiteljima, početkom siječnja 2026., a odnosi se na Smjernice za implementaciju posebnih kurikula i međupredmetnih tema. Sudionicima

konferencije će biti predstavljeni rezultati, koje ćemo obraditi, kada svi učitelji ispune anketu. Slanjem ankete smo željeli dobiti uvid koliko Smjernice olakšavaju učiteljima provedbu nastave, jesu li zadovoljni njima, pomažu li im, jesu li sadržajno dobri, jesu li primjereni našim učenicima. Uvidom i obradom rezultata o Smjernicama ćemo vidjeti jesu li one zadovoljile očekivanja učitelja.

ključne riječi: učenik s većim i/ili višestrukim oštećenjima/učenik s poremećajem iz spektra autizma, posebni kurikuli, smjernice

kontakt: sanjasimek@yahoo.com

UČENICI S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU U EKSPERIMENTALNOM PROGRAMU CJELODNEVNE ŠKOLE

Franka Gavranić

Osnovna škola Blato, Blato, Hrvatska

Cjelodnevna osnovna škola u Hrvatskoj ulazi u sustav odgoja i obrazovanja u obliku Eksperimentalnog programa od 2023./2024. školske godine. Provodi se u ograničenom broju škola koje su na temelju javnog poziva odabrane za organizaciju i provedbu Eksperimentalnog programa. Navedeni model nastao je kao rezultat sustavnih analiza i razmatranja postojećih nedostataka i potreba odgojno-obrazovnog procesa u Republici Hrvatskoj. Cjelodnevna škola je jedan od modela ostvarenja misije suvremene osnovne škole. Organizirana je kroz dinamične školske dane koji vode različitim znanjima i brojnim poželjnim vještinama te potiče zadovoljenje interesa te izgradnju stavova i vrijednosti koji pridonose razvoju učenika te njegovoj osobnoj i društvenoj odgovornosti. Eksperimentalni program organizira se i provodi u školama koje imaju kadrovske uvjete za njegovu provedbu četiri školske godine. U izvedbi Eksperimentalnog programa sudjeluju učitelji razredne nastave, učitelji predmetne nastave, stručni suradnici škole, ravnatelj škole te administrativno i tehničko osoblje škole. Tijekom Eksperimentalnog programa mijenja se struktura sadašnjih tjednih i godišnjih radnih obaveza učitelja i stručnih suradnika.

Model cjelodnevne škole sastoji se od četiri odgojno-obrazovna programa: Program A1 (nacionalni kurikulum s obveznom i izbornom nastavom), Program A2 (potpora, potpomognuto i obogaćeno učenje), Program B1 (izvannastavne aktivnosti) i Program B2 (izvanškolske aktivnosti). Ključne promjene uključuju povećanje satnice hrvatskog jezika i matematike, uvođenje novih predmeta (Praktične vještine, Informacijske i digitalne kompetencije, Svijet i ja kao alternativa vjeronauku), te razdvajanje predmeta Priroda i društvo na Prirodoslovlje i Društvo i zajednicu. Izazovi provedbe programa obuhvaćaju potrebu za promjenom paradigme poučavanja, prilagodbu infrastrukture, osiguravanje dovoljnog broja stručnog kadra i kontinuiranu edukaciju učitelja.

Za učenike s teškoćama u razvoju, cjelodnevna škola predstavlja važnu priliku za unaprjeđenje inkluzivnog obrazovanja. Prema Pravilniku o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju, ovi učenici ostvaruju pravo na primjerene programe školovanja uz programsku i profesionalnu

potporu te pedagoško-didaktičku prilagodbu. Program A2 posebno omogućuje fleksibilniji i individualizirani pristup koji ne slijedi stroge okvire frontalne nastave, što je ključno za učenike s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama. Također, ovakav oblik eksperimentalnog programa znači promjenu postojećeg načina školovanja u smislu satnice, usklađivanja postojećih predmetnih kurikula te kreiranja novih. Određene kritike Eksperimentalnog programa cjelodnevne škole ujedno su vezane za učenike s teškoćama zbog nedovoljno jasno definiranih smjernica kako i na koji način uključiti učenike u ovakav program.

ključne riječi: cjelodnevna škola, učenici s teškoćama u razvoju, eksperimentalni program, inkluzivno obrazovanje

kontakt: frankagavranic6@gmail.com

PLANIRANJE I PROVEDBA PROJEKTNIH AKTIVNOSTI U POSEBNOM RAZREDNOM ODJELU

Petra Lončar

Osnovna škola Dugopolje, Dugopolje, Hrvatska

Projektne aktivnosti u odgojno-obrazovnom radu predstavljaju učinkovit oblik poučavanja koji omogućuje aktivno uključivanje učenika s teškoćama u razvoju, povećava njihovu motivaciju te potiče razvoj funkcionalnih, socijalnih i komunikacijskih vještina. U ovom izlaganju prikazuje se praksa planiranja i provedbe projektnih aktivnosti u posebnom razrednom odjelu Osnovne škole Dugopolje, s posebnim naglaskom na uvažavanje individualnih potreba učenika, interdisciplinarni pristup radu, provedbu posebnog kurikula te ulogu edukacijskog rehabilitatora u osmišljavanju i provedbi projektnih aktivnosti.

Ritam inkluzije – podrška učenicima s teškoćama u razvoju kroz muzikoterapiju

Projekt se provodi kroz strukturirane i stručno vođene radionice muzikoterapije, tijekom kojih učenici razvijaju motoričke, kognitivne i socijalne vještine. Korištenjem glazbenih instrumenata, ritma, melodije i glazbenih igara potiče se kreativno izražavanje, emocionalna stabilnost i jačanje samopouzdanja. Aktivnosti su individualizirane i prilagođene razvojnim mogućnostima učenika, a radionice provodi licencirana muzikoterapeutkinja.

Projekt značajno doprinosi razvoju komunikacijskih vještina, emocionalne regulacije, socijalne interakcije te stvaranju pozitivnog i sigurnog okruženja za učenje.

JUDO INkluzija

Projekt JUDO INkluzija usmjeren je na uključivanje učenika s teškoćama u razvoju u sportske aktivnosti u redovitom sportskom okruženju. Kroz judo treninge potiče se razvoj koordinacije, motorike, koncentracije i radnih navika, uz istodobno jačanje socijalnih i komunikacijskih vještina. Sportski klub pruža jasno strukturirano, podržavajuće i prihvaćajuće okruženje koje potiče suradnju, međusobno poštovanje i osjećaj pripadnosti.

Projekt doprinosi cjelokupnom psihofizičkom razvoju učenika, jačanju samopouzdanja i uspješnijoj socijalnoj integraciji.

Projektna nastava – Godišnja doba

Projekt „Godišnja doba“ omogućuje usvajanje nastavnih sadržaja predmeta Priroda i društvo putem iskustvenog učenja. Učenici sudjeluju u istraživanju zavičaja, prikupljanju prirodnih materijala te izradi zajedničkog likovnog rada u trodimenzionalnom obliku.

Projekt uključuje i terensku nastavu, poput posjeta Centru „Skrivena Dalmacija“, gdje učenici uče kroz taktilne, zvučne, vizualne i multimedijske sadržaje. Projekt doprinosi razvoju funkcionalnih znanja, senzorne integracije, timskog rada te povezivanju nastavnih sadržaja s konkretnim životnim iskustvima učenika.

ključne riječi: projekti, projektna nastava, učenik s teškoćama u razvoju, inkluzija

kontakt: loncar.petra03@mail.com

IZVANNASTAVNA AKTIVNOST: SAM SVOJ MAJSTOR

Laura Barat

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Hrvatska

Izvannastavne aktivnosti imaju važnu ulogu u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske jer dopunjuju i proširuju sadržaje redovne nastave, potiču interes učenika za različite teme te razvijaju praktične vještine koje doprinose cjelovitom razvoju. U radu s učenicima s teškoćama u razvoju, takve aktivnosti omogućuju usmjerenu i individualiziranu podršku za stjecanje kompetencija iz stvarnog života, potiču socijalnu uključenost i samostalnost te poboljšavaju kvalitetu svakodnevnog funkcioniranja učenika.

Izvannastavna aktivnost „Sam svoj majstor“ provodila se tijekom školske godine 2024./2025. s učenicima iz OOS 20, a bavila se aktivnostima svakodnevnog života i rada. Aktivnost je bila usmjerena na razvoj praktičnih, funkcionalnih vještina koje učenicima omogućuju veću samostalnost i sigurnost u obavljanju svakodnevnih zadataka. Kroz niz strukturiranih susreta učenici su, uz podršku edukacijske rehabilitatorice i pomoćnice u nastavi, usvajali vještine pravilnog rukovanja jednostavnim alatima, održavanja kućnih i kućanskih uređaja i predmeta te izrade uporabnih drvenih proizvoda, s posebnim naglaskom na sigurnosne i organizacijske aspekte rada.

U izlaganju će biti predstavljen godišnji izvedbeni kurikulum izvannastavne aktivnosti s prikazom svih tema i nastavnih jedinica, dok će se tri odabrane nastavne jedinice detaljnije prikazati kroz primjere aktivnosti popraćene fotografijama i videozapisima te kraćim opisima tijeka rada. Opisat će se i primjeri vrednovanja sudjelovanja i napretka učenika te način poticanja njihove angažiranosti. Poseban naglasak bit će stavljen na refleksije učenika o vlastitim postignućima i prijenos stečenih vještina u svakodnevne situacije izvan škole.

Rezultati provedenog vrednovanja pokazuju visoku motiviranost učenika, razvoj praktičnih vještina i povećanu razinu samopouzdanja u svakodnevnim zadacima. Većina učenika izvannastavnu aktivnost „Sam svoj majstor“ navela je kao najdraži oblik rada u školskoj godini, što ukazuje na pozitivan utjecaj ove aktivnosti na njihov odgojno-obrazovni razvoj i kvalitetu života.

ključne riječi: izvannastavna aktivnost, praktične životne vještine, učenici s teškoćama

kontakt: laura.barat@gmail.com

INKLUZIJA IZ PRVE KLUPE: UČENICI I UČITELJI O INDIVIDUALIZACIJI, INKLUZIJI I ŠKOLSKOJ KLIMI

Marijana Vrankić Pavon^{*} prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Školsku klimu čini interakcija međuljudskih odnosa, fizičke okoline i psihološke atmosfere (Perkins, 2006), a njezino oblikovanje predstavlja važan čimbenik učeničke dobrobiti i obrazovnih ishoda. Istraživanja pokazuju da škole s jasno postavljenim ciljevima, učinkovitim vodstvom i naglašenom brigom za učenike imaju povoljnije akademske ishode (Wang i Degol, 2016). U Hrvatskoj se učitelji koji školsku klimu procjenjuju pozitivnijom osjećaju spremnijima za poučavanje učenika s teškoćama i imaju pozitivnije stavove prema inkluziji (Velki i Kuterovac Jagodić, 2023).

Inkluzivni postupci učitelja, osobito diferencirano i individualizirano poučavanje, povezani su s emocionalnom dobrobiti, socijalnom inkluzijom i akademskim samopoimanjem učenika u inkluzivnim razredima (Pozas i sur., 2021; Valiandes, 2015). Unatoč njihovoj važnosti, u Hrvatskoj do sada nisu sustavno ispitivani odnosi između inkluzivnih postupaka učitelja, školske klime i percepcije inkluzije učenika.

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati povezanost inkluzivnih postupaka učitelja, školske klime i dobrobiti učenika iz perspektive učitelja te učenika s teškoćama i tipičnih učenika. Istraživanje je provedeno u osnovnim školama četiri hrvatske županije te je obuhvatilo 1.140 tipičnih učenika, 177 učenika s teškoćama iz inkluzivnih 6. i 7. razreda te 224 učitelja predmetne nastave. Podaci su prikupljeni Hrvatskim upitnikom školske klime (HUŠK) – verzija za učenike (Velki i sur., 2014) i učitelje (Velki i Kuterovac Jagodić, 2022), Upitnikom percepcije inkluzije (PIQ) – verzija za učenike i učitelje (Venetz i sur., 2015) te Skalom inkluzivnih postupaka učitelja – verzija za učenike i učitelje, koji je u ovom istraživanju po prvi put primijenjen na hrvatskom jeziku (Schwab i sur., 2019).

Rezultati pokazuju da predmetni učitelji u prosjeku poučavaju 3–5 učenika s teškoćama dnevno, a u školama bez zaposlenog edukacijskog rehabilitatora ključnu stručnu podršku najčešće pružaju pedagozi. Učitelji koji imaju podršku stručnog suradnika koriste više inkluzivnih postupaka i percipiraju pozitivniju školsku klimu.

Učenici s teškoćama izvještavaju o višoj emocionalnoj dobrobiti, ali nižoj socijalnoj inkluziji i akademskom samopoimanju, dok školsku klimu procjenjuju pozitivnijom u usporedbi s tipičnim učenicima. Kod svih učenika, viša emocionalna dobrobit, socijalna inkluzija i akademsko samopoimanje povezani su s pozitivnijom percepcijom školske klime. Iako nisu utvrđene razlike u procjeni inkluzivnih postupaka učitelja između skupina učenika, razlike su utvrđene s obzirom na nastavni predmet, pri čemu učenici percipiraju da učitelji Hrvatskog jezika češće primjenjuju diferencirane postupke u odnosu na učitelje Matematike.

Praktične implikacije nalaza upućuju na važnu ulogu edukacijskih rehabilitatora u pružanju stručne podrške učiteljima te potrebu za daljnjim razvojem sustavne odgojno-obrazovne podrške učenicima s teškoćama, osobito u području socijalne inkluzije i akademskog samopoimanja.

ključne riječi: školska klima, inkluzivni postupci, individualizacija, diferencijacija

kontakt: marijana.vrankic.pavon@erf.unizg.hr

FINANCIRANJE ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U REPUBLICI HRVATSKOJ: PREGLED SUSTAVA I PREPORUKE ZA UČINKOVITIJI PRISTUP

Mateja Vukašinec^{1,2}, Ema Tadić²

¹Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

²E-Glas, Kastav, Hrvatska

Pristup asistivnoj tehnologiji predstavlja preduvjet sudjelovanja u obrazovanju, radu i svakodnevnom životu, a globalni pokazatelji ukazuju na trajni jaz između potreba i dostupnosti AT rješenja (WHO, 2022). U Republici Hrvatskoj financiranje AT-a ostvaruje se kroz više paralelnih kanala, što u praksi često rezultira fragmentiranim procesima, ponovljenom dokumentacijom i različitim kriterijima odobravanja, zbog čega stručnjaci i obitelji ulažu značajno vrijeme u snalaženje između sustava (Bosilj Vukšić, 2023).

Cilj izlaganja je pružiti jasan i primjenjiv pregled glavnih izvora financiranja AT-a u Hrvatskoj te ponuditi praktični okvir za odabir najprikladnijeg kanala financiranja, u skladu s funkcionalnim potrebama korisnika i kontekstom uporabe. U izlaganju se mapiraju četiri dominantna kanala financiranja. Prvi uključuje zdravstveni sustav, u kojem se samo djelić AT osigurava kroz obvezno zdravstveno osiguranje i HZZO, sukladno Pravilniku o ortopedskim i drugim pomagalicama i pripadajućim listama, uz potrebu stručne procjene (NN 62/19). Iako je ovo ključni mehanizam za dio pomagala, stručni uvidi upućuju na ograničenja dostupnosti povezana s birokratskim opterećenjem i neujednačenim kapacitetima za procjenu. Istodobno se ističe potencijal EU ulaganja i digitalnih AT rješenja kao poticaj za razvoj održivijih nacionalnih modela (Bosilj Vukšić, 2023). Drugi izvor financiranja je sustav socijalne skrbi, koji financira određene oblike podrške i nabave opreme kroz naknade i usluge namijenjene osobama s invaliditetom u skladu sa Zakonom o socijalnoj skrbi (NN, 18/22). Treći način je kroz sustav odgoja i obrazovanja, u kojem se AT može osiguravati kroz školske prilagodbe, projekte i nabavu opreme u skladu s propisima i javnim pozivima resornog ministarstva, uz varijabilnost provedbe i mogućnost regionalnih nejednakosti kada izostane sustavna koordinacija (MZO, 2025). Četvrti kanal obuhvaća zaklade i potpore civilnom društvu, koje ciljano jačaju usluge i dostupnost podrške za osobe s invaliditetom, osobito kada institucionalni kanali ne pokrivaju specifične potrebe ili kada je potreban brži pristup rješenju.

Kroz izlaganje cilj je istaknuti potrebu ranog određivanja primarne svrhe AT rješenja kako bi se od početka odabrao najizgledniji financijski put. Potom naglasiti važnost

funkcionalne procjene i jasnog dokumentiranja očekivanih ishoda te prepoznavanje situacija u kojima je optimalna kombinacija izvora financiranja radi povećanja dostupnosti i kontinuiteta korištenja (WHO, 2022, prema Bosilj Vukšić, 2023). Zaključno se predlaže hodogram odlučivanja od procjene potreba do izbora financijskog kanala te preporuke za jačanje međuresorne koordinacije, uključujući razvoj centralne baze informacija o AT rješenjima i mogućnostima financiranja te sustavnu edukaciju stručnjaka radi optimizacije postupaka i pravednijeg pristupa AT-u.

ključne riječi: asistivna tehnologija, financiranje, HZZO, socijalna skrb, odgoj i obrazovanje

kontakt: mateja@eglas.hr

GOVORNO-JEZIČNI I KOMUNIKACIJSKI RAZVOJ UZ ZNAKOVNI JEZIK

Marta Krištofić, Paulina Bujan Hižman

Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Hrvatska

Rad prikazuje primjer dobre prakse edukacijsko-rehabilitacijskog rada s učenikom romske nacionalnosti s ugrađenim kohlearnim implantatom, koji je pri polasku u školu imao višestruke komunikacijske i jezične barijere. Učenik nije poznao hrvatski jezik, nije koristio govor niti znakovni jezik, a također nije poznao niti jedno slovo. Komunikacija se u početku temeljila na gestama, mimici i drugim neverbalnim oblicima izražavanja. Kroz individualizirani i interdisciplinarni pristup, uključujući edukacijskog rehabilitatora, logopeda, učitelje, roditelje i vršnjake, sustavno su razvijane slušne, govorno-jezične i pismene vještine. Poseban naglasak stavljen je na kombinaciju auditivno-oralnog pristupa i znakovnog jezika, uz uvažavanje kulturološkog i jezičnog konteksta učenika. Danas učenik samostalno čita, piše i računa, aktivno koristi hrvatski jezik u govoru te se služi znakovnim jezikom kao dopunom. Napredovanje učenika bit će ilustrirano video prikazom kroz ključne faze razvoja, naglašavajući praktične ishode i efektivne metode. Rad ističe važnost kulturološki osjetljivog, inkluzivnog i emocionalno sigurnog okruženja u razvoju komunikacije, pismenosti i identiteta djece s oštećenjem sluha.

Cilj rada je prikazati proces i ishode individualiziranog edukacijsko-rehabilitacijskog rada s učenikom s oštećenjem sluha i nepoznavanjem hrvatskog jezika, uz korištenje kombinacije auditivno-oralnog pristupa i znakovnog jezika, te istaknuti važnost suradnje stručnog tima, obitelji i vršnjaka u razvoju komunikacije, pismenosti i identiteta učenika. Napredovanje učenika bit će prikazano kombinacijom vizualnih materijala i video prikaza, koji ilustriraju ključne faze razvoja komunikacije, govora, pismenosti i samostalnog računanja. Video materijali sadrže isječke iz individualnog rada, grupnih aktivnosti i inkluzivnih situacija u razredu, dok grafički prikazi i tablice dokumentiraju napredak u čitanju, pisanju i računanju kroz vrijeme. Ovaj pristup omogućuje jasno uočavanje ishoda, učinkovitosti metoda i praktičnih rezultata edukacijsko-rehabilitacijskog rada, a istovremeno pruža emotivnu i ilustrativnu komponentu koja podržava razumijevanje procesa razvoja učenika.

ključne riječi: kohlearni implantat, oštećenje sluha, govorno-jezični razvoj, znakovni jezik, romska djeca, inkluzivno obrazovanje, edukacijsko-rehabilitacijski rad

kontakt: marta.bacinger@gmail.com

KLUB POSEBNIH – GRUPA PODRŠKE RODITELJIMA UČENIKA S VIŠESTRUKIM TEŠKOĆAMA

Martina Boričić Martić

Osnovna škola „Antun Gustav Matoš“ Vinkovci, Vinkovci, Hrvatska

Suradnja roditelja i škole nužna je za kvalitetan uspjeh učenika u odgojno-obrazovnom radu. Temelj uspješne suradnje je otvorena komunikacija, podrška roditeljima te poziv na aktivnije informiranje o odgojno-obrazovnom radu učenika. Kapacitete za otvorenu, iskrenu i transparentu komunikaciju imaju roditelji kojima je pružena kvalitetna i pravovremena podrška na putu obrazovanja njihove djece s teškoćama. Roditelji učenika s višestrukim teškoćama nerijetko su opterećeni svakodnevnim brigama rehabilitacije, skupih lijekova i terapija. Često su izloženi okolini koja ih ne razumije te često izolira zbog činjenice kako u obitelji postoji dijete s višestrukim teškoćama. Prema navodima literature (Solomon, Pistrang, Barker, 2001.), organiziranje grupa podrške za roditelje učenika s višestrukim teškoćama doprinosi smanjenju osjećaja izoliranosti, ublažava dojam nerazumijevanja okoline te pozitivno utječe na normalizaciju teških stanja unutar obitelji. Organiziranje ovakvih grupa podrške unutar škole roditeljima daje dojam „Vi ste važni“ (Pregrad, 2010.). Kao odgovor na izazove roditeljstva i prepoznavanje važnosti podrške roditeljima, kreirala sam „Klub posebnih“ - grupu podrške za roditelje učenika s višestrukim teškoćama koji se obrazuju prema posebnom programu i prema programu za stjecanje kompetencija u aktivnostima svakodnevnog života i rada. Roditelji su, popunjavajući anketu, iskazali zainteresiranost te naveli teme koje ih najviše zanimaju. Dinamika rada grupe obuhvaćala je sastanke dva puta mjesečno u trajanju od 90 minuta, a grupa se odvijala u prostoru škole. Obrađene su teme od prihvaćanja teškoće do ostvarivanja prava do tema roditeljstva, postavljanja granica i uspostavljanja ravnoteže u odnosima između braće i sestara. Održivost ove grupe osigurana je međusobnom podrškom roditelja. Time su svi članovi grupe jačali osjećaj kompetentnosti, a osjećaj manje vrijednosti zbog traženja pomoći je nestao. Roditelji sami navode kako im je primanje pomoći postalo prirodno kao i njezino dijeljenje. Također navode kako se u grupi osjećaju sigurno i slobodno budući drugi roditelji navode iste ili slične izazove. Grupna podrška roditeljima djece s teškoćama ne djeluje primarno kao „emocionalna pomoć“, nego kao snažan socijalni i identitetski proces koji vodi osnaživanju, pripadnosti,

promjeni samopoimanja i aktivnijem djelovanju roditelja – individualno i kolektivno. Iskustvo provedbe grupe podrške potvrđuje da škola može biti snažan prostor osnaživanja ne samo učenika, već i njihovih obitelji. Sustavno uključivanje roditelja kroz ovakve oblike podrške doprinosi razvoju partnerskog odnosa škole i obitelji te stvaranju uključivije i osjetljivije odgojno-obrazovne zajednice.

ključne riječi: grupa podrške, roditelji, učenici s višestrukim teškoćama, suradnja roditelja i škole, komunikacija

kontakt: martinaboricic@gmail.com

KVALITETA ŽIVOTA OSOBA STARIJE ODRASLE DOBI S PROBLEMIMA VIDNOG FUNKCIONIRANJA

**izv. prof. dr. sc. Sonja Alimović, Andrea Paulik, Matea Kasun Luburić,
prof. dr. sc. Tina Runjić, dr. sc. Dominik Sikirić, Vlatka Anić,
Sonja Drugović, dr. sc. Lorena Koštić**

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Globalni demografski trend ukazuje na kontinuirani porast udjela starije populacije. Starenje stanovništva podrazumijeva i porast kroničnih bolesti, promjene u kvaliteti života te potrebu za sustavnom podrškom. Važan ključan čimbenik u očuvanju zdravlja, kvalitete života i samostalnosti starijih osoba je zdravstvena pismenost, odnosno sposobnost razumijevanja informacija koje se odnose na zdravlje. Poteškoće vidnog funkcioniranja jedan su od izazova koje mogu utjecati na svakodnevno funkcioniranje, samostalnost i samoprocjenu kvalitete života. Empirijski se pokazalo da starije osobe s poteškoćama vidnog funkcioniranja izvještavaju o nižoj kvaliteti života, socijalnoj izoliranosti te većoj potrebi za podrškom okoline. Shodno tome, na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu se provodi projekt „Kvaliteta života osoba starije odrasle dobi s problemima vidnog funkcioniranja, IP-2024-05-2162” financiran sredstvima Hrvatske zaklade za znanost. Cilj projekta je ispitati vidno funkcioniranje osoba starije odrasle dobi, samoprocjenu kvalitete života, neovisnost i zdravstvenu pismenost. Populaciju uključenu u ovo istraživanje čini 200 osoba starijih od 65 godina koji žive u domovima za starije osobe na području Grada Zagreba. Procjena vidnog funkcioniranja provodi se standardiziranim mjernim instrumentima uključujući testove po uzoru na Snellenove tablice, Pelli-Robson test, mjeri se i najbliža točka jasnog vida, okulomotorika, brzina akomodacije, kolorni vid, Lea Mailboy test, MVPT-4, PVC rectangles, procjena čitanja, orijentacije i kretanja. U svrhu procjene neovisnosti i zdravstvene pismenosti u području vidnog funkcioniranja koriste se polustrukturirani intervjui a u svrhu samoprocjene kvalitete života koristi se NEI- VFQ 25

(NEI – vision specific health – related quality of life – VRQoL; 2001). Ispituje se i samopouzdanje starijih osoba u obavljanju svakodnevnih aktivnosti bez padova mjernim instrumentom FES (Falls Efficiency Scale, 1990). Tri su faze projekta: (1) inicijalna procjena vidnog funkcioniranja i samoprocjena kvalitete života, neovisnosti i zdravstvene pismenosti, (2) implementacija programa podrške, (3) procjena vidnog funkcioniranja i

samoprocjena kvalitete života, neovisnosti zdravstvene pismenosti nakon implementacije programa podrške. Dobiveni rezultati omogućit će istraživačima i osobama u praksi razumjeti međusobnu povezanost varijabli uključenih u ovo istraživanje i poslužiti u kreiranju znanstveno utemeljenog Programa podrške osobama starije odrasle dobi s problemima vidnog funkcioniranja.

ključne riječi: vidno funkcioniranje, starija odrasla dob, kvaliteta života, neovisnost, zdravstvena pismenost

kontakt: lorena.kostic@erf.unizg.hr

VIŠE OD POMAGALA: KAKO ASISTIVNA TEHNOLOGIJA OBLIKUJE SAMOSTALNOST I IDENTITET SLIJEPIH OSOBA

Nikolina Kušterbajn, Antonija Papić

Hrvatski savez slijepih, Zagreb, Hrvatska

Iz perspektive odraslih osoba s oštećenjem vida, asistivna tehnologija predstavlja jedan od ključnih čimbenika koji omogućuje aktivno, samostalno i ravnopravno sudjelovanje u suvremenom društvu. Njezin značaj ne očituje se isključivo u tehničkoj prilagodbi okoline, već u snažnom utjecaju na svakodnevno funkcioniranje, samopouzdanje i osjećaj vlastite kompetentnosti. Unatoč tome, pojam asistivne tehnologije često se povezuje s visokotehnološkim, inovativnim i financijski nedostupnim rješenjima, pri čemu se zanemaruje vrijednost jednostavnih, niskotehnoloških i cjenovno prihvatljivih pomagala koja u praksi imaju iznimno velik učinak na kvalitetu života osobe.

Cilj ovoga stručnog izlaganja je, kroz iskustva odraslih osoba s oštećenjem vida i primjere dugogodišnje prakse edukacijskih rehabilitatora, prikazati ulogu asistivne tehnologije i pomagala u njihovom svakodnevnom životu s posebnim naglaskom na niskotehnološka rješenja koja, unatoč svojoj jednostavnosti, omogućuju veću samostalnost, osjećaj kontrole nad vlastitim životom i osjećaj kompetentnosti. Izlaganje se usmjerava na tri ključne značajke asistivne tehnologije iz perspektive odraslih osoba s oštećenjem vida. Prva se odnosi na doživljaj samostalnosti i neovisnosti u svakodnevnim aktivnostima, pri čemu upravo jednostavna pomagala i prilagodbe doprinose osjećaju sigurnosti i autonomije u različitim životnim situacijama.

Druga značajka odnosi se na dostupnost i primjenjivost asistivne tehnologije iz perspektive osobe, ističući važnost rješenja koja su financijski pristupačna i prilagođena stvarnim potrebama osobe. U kontekstu sve većeg razvoja inovativnih pomagala i novih tehnologija, rad se kritički osvrće na zanemarivanje osnovnih pomagala te na činjenicu da većina svakodnevnih predmeta i rješenja još uvijek nisu u potpunosti prilagođena stvarnim potrebama osoba s oštećenjem vida. Takav pristup dodatno potvrđuje pogrešnu percepciju asistivne tehnologije kao složenog, skupog i većini korisnika nedostupnog.

Treća ključna značajka odnosi se na ulogu edukacijskog rehabilitatora kao ključne osobe u prepoznavanju individualnih potreba osoba s oštećenjem vida, poznavanju asistivne tehnologije te uvođenju asistivne tehnologije u njihov svakodnevni život, temeljem

stručne procjene potreba i u suradnji s korisnikom.. Uz to, značajnu ulogu ima u osnaživanju osoba s oštećenjem vida za njihovo samostalno i učinkovito korištenje. Kroz taj proces asistivna tehnologija prestaje biti samo pomagalo, a postaje sredstvo jačanja samopouzdanja, osjećaja kompetentnosti i aktivnog sudjelovanja u društvu te prihvatanja nastalog oštećenja.

Zaključno, kroz iskustva odraslih osoba s oštećenjem vida i dugogodišnju stručnu praksu, naglašava se da asistivna tehnologija ne mora biti složena ni skupa kako bi bila učinkovita, već da upravo jednostavna i promišljena rješenja, uz stručnu podršku edukacijskog rehabilitatora, mogu imati dugoročan i snažan utjecaj na kvalitetu života odraslih slijepih osoba.

ključne riječi: asistivna tehnologija, osobe s oštećenjem vida, edukacijski rehabilitator

kontakt: nikolina.kusterbajn@savez-slijepih.hr

SPECIFIČNE USLUGE I PRIMJENA ASISTIVNE TEHNOLOGIJE U RADU EDUKACIJSKOG REHABILITATORA

Vesna Matijević Knez¹, Valerija Boras²

¹Specijalna bolnica za zaštitu djece s neurorazvojnim i motoričkim smetnjama
Goljak 2, Zagreb, Hrvatska

²OŠ Mate Lovraka Zagreb, Zagreb, Hrvatska

Asistivna tehnologija (AT) obuhvaća organizirano znanje, vještine te uređaje, opremu i softver, čija je svrha unaprijediti funkcionalnost, neovisnost i dobrobit pojedinca. Edukacijski rehabilitatori primjenjuju AT u svakodnevnoj praksi, s ciljem ostvarivanja individualnih edukacijskih i rehabilitacijskih ishoda.

Radna skupina za asistivnu tehnologiju pri Hrvatskoj komori edukacijskih rehabilitatora u travnju 2025.godine provela je istraživanje o kompetencijama edukacijskih rehabilitatora u području asistivne tehnologije (AT). U izlaganju će biti predstavljen dio rezultata istraživanja koji se odnosi na područja specifičnih usluga i primjene AT u radu edukacijskog rehabilitatora.

Istraživanje je provedeno online upitnikom na uzorku od 118 edukacijskih rehabilitatora iz različitih sustava (odgoj i obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo i dr.). Podaci su analizirani deskriptivnom statistikom i kvalitativnom analizom. Dobiveni rezultati pokazuju kako većina ispitanika, od specifičnih usluga, koristi u svom radu augmentativnu i alternativnu komunikaciju (AAC). Najviše ispitanika u okviru svog rada navodi provođenje prilagodbe i podešavanja AT sredstava potrebama korisnika, a najmanje ispitanika provodi procjenu, trening i implementaciju. Većina ispitanika AT koristi u radu s osobama s autizmom i/ili intelektualnim teškoćama osnovnoškolske dobi. Rezultati upućuju na važnost kontinuiranog stručnog usavršavanja edukacijskih rehabilitatora u području asistivne tehnologije te važnost kvalitetne procjene potreba korisnika, potreba za timski radom i međuresornom suradnjom u svrhu osiguravanja prava korisnika na kvalitetnu, stručnu i primjerenu ha/rehabilitaciju.

Zaključno će se predstaviti smjernice i preporuke edukacijskih rehabilitatorima za jačanje kompetencija u području AT.

ključne riječi: asistivna tehnologija, edukacijski rehabilitatori, specifična područja, primjena AT u radu

kontakt: valerija.carapina@gmail.com

EDUKACIJSKI REHABILITATORI U DIGITALNOM SVIJETU

Blanka Horvat¹, Renata Kos²

¹Centar za odgoj i obrazovanje Čakovec, Čakovec, Hrvatska

²Centar za odgoj i obrazovanje Tomislav Špoljar, Varaždin, Hrvatska

Suvremeni život nemoguće je zamisliti bez digitalne tehnologije. U većoj ili manjoj mjeri koriste je sve generacije, a njezina primjena olakšava obavljanje mnogih svakodnevnih poslova. Digitalna tehnologija nezaobilazna je i u obrazovanju jer može pomoći u procesu učenja i poučavanja. U prilog tome govore brojni digitalni nastavni materijali dostupni svima, a velika prednost je što se dodatno mogu prilagođavati potrebama učenika. Kako bi mogli kreirati materijale i prilagođavati ih potrebne su određene digitalne kompetencije.

Hrvatski izvještaji (npr. TALIS, OECD, 2024; CARNET, 2023) bilježe rast digitalnih kompetencija učitelja pri čemu su podaci o digitalnim navikama edukacijskih rehabilitatora izrazito oskudni. Strana istraživanja (Montenegro Rueda i Fernández Batanero, 2022; Mikropoulos i Iatraki, 2022) ukazuju kako stručnjaci koje rade s učenicima s teškoćama u razvoju imaju pozitivan stav prema novim tehnologijama, no često se suočavaju s preprekama poput nedostatka vremena, stručne edukacije i tehničke podrške.

Cilj ovog rada je prikazati kvalitativne rezultate istraživanja o digitalnim navikama edukacijskih rehabilitatora. Ispitanici su edukacijski rehabilitatori zaposleni kao učitelji u posebnim ustanovama ili stručni suradnici. Za potrebe istraživanja kreiran je anketni upitnik s pitanjima otvorenog tipa o korištenju različitih digitalnih uređaja, primjeni raznih edukativnih, asistivnih i komunikacijskih aplikacija te digitalnih sadržaja. Poseban naglasak stavljen je na učestalost njihove upotrebe, način integracije u svakodnevni rad s učenicima te korištenje suvremenih tehnologija, uključujući umjetnu inteligenciju.

Dobiveni rezultati pružit će relevantne informacije za planiranje stručnih edukacija i pružanje podrške edukacijskim rehabilitatorima u primjeni digitalnih alata.

ključne riječi: edukacijski rehabilitatori, digitalne tehnologije, suvremene tehnologije

kontakt: renata.kos@skole.hr

NAŠ CENTAR HUMANOSTI

Egidija Lekić, Ivana Hornjak

Centar za odgoj i obrazovanje Ivan Štark, Osijek, Hrvatska

Uspostava Centra humanosti u našoj školi Centar Ivan Štark predstavlja značajan korak prema razvoju društveno odgovornih, empatičnih i aktivnih mladih ljudi koji razumiju važnost humanitarnog rada i solidarnosti. Centar humanosti Ivan Štark osnovan je na poziv Hrvatskog Crvenog Križa, organizacije s dugogodišnjom tradicijom humanitarnog djelovanja i promicanja temeljnih humanih vrijednosti. Glavni cilj ovog projekta jest educiranje učenika o različitim društvenim izazovima, potaknuti ih na aktivno sudjelovanje u zajednici te razviti njihovu svijest o važnosti pomaganja drugima. Kroz rad Centra humanosti željeli smo stvoriti prostor u kojem će učenici moći učiti o temama poput zdravlja, prava osoba s invaliditetom, zaštite okoliša, mentalnoga zdravlja, značaja darivanja krvi i prve pomoći. Osim teorijskog znanja, naglasak je stavljen na praktičan rad kroz radionice, akcije i obilježavanja važnih datuma koji promiču humanitarne vrijednosti. Centar humanosti predstavlja most između obrazovnog sustava i stvarnih potreba zajednice, učeći mlade ljude da budu aktivni građani koji doprinose boljem društvu.

Tijekom realizacije projekta Centra humanosti, organiziran je niz radionica i aktivnosti koje su obuhvatile različite aspekte humanitarnog djelovanja i društvene odgovornosti.

Obilježili smo:

Svjetski dan svjesnosti o autizmu

Svjetski dan zdravlja

Svjetski dan činjenja dobrih djela

Dan planeta Zemlje

Dan Crvenog križa

Svjetski dan darivatelja krvi

Međunarodni dan mira

Međunarodni dan starih osoba

Svjetski dan mentalnoga zdravlja

Međunarodni dan osoba s invaliditetom

Međunarodni dan volontera

Rad Centra humanosti Ivan Štark donio je brojne pozitivne rezultate. Učenici su razvili dublje razumijevanje društvenih problema i aktivno sudjelovali u njihovom rješavanju. Povećala se razina empatije, solidarnosti i društvene odgovornosti među učenicima. Škola je postala prepoznatljiva po svom humanitarnom angažmanu, a učenici su stekli praktične vještine i znanja koja će im koristiti cijeli život.

Centar humanosti Ivan Štark pokazao se kao iznimno vrijedna projekt koji obogaćuje obrazovni proces i priprema učenike za aktivno građanstvo. Kroz raznolike aktivnost, učenici su naučili da svaki pojedinac može napraviti razliku te da je humanitarni rad temelj zdravog i solidarnog društva.

ključne riječi: humanost, umrežavanje, solidarnost, inkluzivnost

kontakt: ivanahornjak@gmail.com

VANJSKI SURADNIK, UNUTARNJI PARTNER: ISKUSTVA S TERENA

Dijana Toljanić

OŠ Podmurvice, Rijeka, Hrvatska

Suradnja i partnerstvo među različitim sudionicima obrazovnoga sustava u današnjim se uvjetima doživljava kao nužnost. Oni su važni preduvjeti za kvalitetu, inkluzivnosti i održivosti odgojno-obrazovne prakse, posebno kada je riječ o manjoj lokalnoj zajednici. Ovaj rad se bavi dugogodišnjim partnerskim odnosom između udruga, obrazovnih ustanova, jedinica lokalne zajednice i vanjskih stručnjaka u svakodnevnoj praksi.

Cilj ovoga rada je prikazati i analizirati model dugoročne suradnje između udruge, osnovnoškolske ustanove, jedinice lokalne zajednice i vanjskog stručnjaka u okviru projekta sociopedagoške podrške učenicima. U radu se posebno naglašava razumijevanje suradnje kao procesa zajedničkog profesionalnog učenja i dijeljenja odgovornosti. Naglasak je stavljen na razumijevanje suradnje kao procesa zajedničkog učenja i dijeljenja odgovornosti među dionicima te na prepoznavanje čimbenika koji doprinose razvoju i održivosti partnerskih odnosa. Nadalje, rad se usmjerava važnost uloge vanjskog suradnika i uloge lokalne zajednice u obrazovnom kontekstu.

Rad se teorijski oslanja na prikaz suradnje različitih partnera (udruga, obrazovna ustanova, jedinica lokalne zajednice i vanjski suradnik) u obrazovanju. Međuresorna suradnja, o kojoj je ovdje riječ, je dinamična i razvojna, prikazana kao razvojni proces koji se gradi kroz vrijeme. Metodološki, rad se temelji na kvalitativnoj studiji slučaja koja prati profesionalnu praksu tijekom duljeg vremenskog razdoblja. Podaci su prikupljeni analizom projektne dokumentacije, profesionalnih zapisa i evaluacijskih materijala nastalih tijekom višegodišnje provedbe projekta sociopedagoške podrške učenicima s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama.

Rezultati analize upućuju na nekoliko ključnih čimbenika uspješne suradnje: izgradnju povjerenja među dionicima, jasno definirane i istodobno prilagodljive profesionalne uloge, kontinuitet u provedbi aktivnosti te usklađivanje potreba učenika s institucionalnim okvirima djelovanja. Posebno se ističe promjena uloge vanjskog suradnika, koji s vremenom postaje ravnopravan partner u planiranju, provedbi i vrednovanju odgojno-obrazovnih aktivnosti.

Rasprava pokazuje da opisani model suradnje doprinosi razvoju inkluzivne školske kulture, jačanju profesionalnih kompetencija učitelja i roditelja te osnaživanju učenika za primjenu socijalnih i emocionalnih vještina u školskom i obiteljskom okruženju.

U zaključku se ističe da dugoročna suradnja, shvaćena kao partnerski proces, predstavlja važan resurs za unapređenje obrazovne prakse na lokalnoj razini te nudi vrijedne smjernice za obrazovnu politiku i daljnja istraživanja u području suradnje u obrazovanju.

ključne riječi: dugoročna suradnja i partnerstvo, lokalna zajednica, vanjski suradnici u obrazovanju, obrazovna praksa

kontakt: diijana.toljanic@skole.hr

PERCEPCIJA RAVNATELJA O INKLUZIJU UČENIKA S TEŠKOĆAMA U REDOVNOM OSNOVNOŠKOLSKOM SUSTAVU

Luka Femec, Radmila Popović

Centar za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju Podravsko sunce, Koprivnica, Hrvatska

Inkluzija učenika s teškoćama u razvoju u redovne osnovne škole jedno je od temeljnih načela suvremenog obrazovanja te važan pokazatelj razine demokratičnosti, jednakosti i socijalne pravednosti obrazovnog sustava. Utemeljena na suvremenim pedagoškim paradig-mama i međunarodnim dokumentima, inkluzija polazi od prava svakog djeteta na obrazovanje u okruženju koje uvažava njegove individualne potrebe i potencijale. U tom kontekstu, stavovi ravnatelja redovnih osnovnih škola imaju ključnu ulogu u oblikovanju i provedbi inkluzivne prakse, budući da ravnatelji kao pedagoški i organizacijski voditelji škole sudjeluju u donošenju strateških odluka, osiguravanju uvjeta rada te stvaranju poticajne i podržavajuće školske klime.

Dosadašnja istraživanja ukazuju na to da ravnatelji uglavnom iskazuju pozitivne stavove prema inkluziji, no njihova su stajališta često uvjetovana realnim mogućnostima škole, osobito dostupnošću stručnih, materijalnih i kadrovskih resursa. Posebno se ističe važnost stručne podrške učiteljima, kontinuiranog stručnog usavršavanja te uloge pomoćnika u nastavi, koji omogućuju individualizirani pristup učenicima s teškoćama i pridonose njihovoj aktivnijoj uključenosti u nastavni proces. Istodobno, ravnatelji upozoravaju na izazove povezane s nedostatnom edukacijom pomoćnika u nastavi i nestabilnošću financiranja, što može utjecati na kvalitetu i kontinuitet podrške.

Uz organizacijske i kadrovske uvjete, ravnatelji naglašavaju i važnost suradnje s roditeljima učenika s teškoćama. Kvalitetna i otvorena komunikacija s roditeljima omogućuje bolje razumijevanje potreba djeteta, usklađivanje očekivanja te zajedničko planiranje odgojno-obrazovne podrške, iako u praksi ponekad dolazi do nesporazuma zbog različitih očekivanja ili ograničenih mogućnosti škole.

Za potrebe istraživanja izrađen je anonimni anketni upitnik u obliku Likertove skale slaganja, kojim su ispitani stavovi ravnatelja redovnih osnovnih škola iz cijele Hrvatske o inkluziji učenika s teškoćama. Dobiveni rezultati doprinose boljem razumijevanju uloge ravnatelja u inkluzivnom obrazovanju te ukazuju na potrebu za sustavnom podrškom

obrazovnih institucija, jasnijim smjernicama obrazovne politike i jačanjem suradnje svih dionika kako bi se osigurala kvalitetna i održiva inkluzija.

ključne riječi: ravnatelji, učenici s teškoćama, inkluzija

kontakt: lfemec@gmail.com

ENTI GAMES – TRADICIONALNI SPORTOVI I IGRE KAO ALAT INKLUZIJE I RAZVOJA DJECE

Jadran Rubeša, Damir Herega

Udruga edukacijskih rehabilitatora Primorsko-goranske, Istarske i Ličko-senjske županije,
Hrvatska

Projekt ENTI Games temelji se na ideji revitalizacije tradicionalnih sportova i igara (TSI) kao vrijednog dijela europske kulturne baštine i učinkovitog sredstva za poticanje tjelesne aktivnosti, socijalne uključenosti i kulturne povezanosti među djecom. Tradicionalni sportovi i igre stoljećima su oblikovali zajednice, poticali suradnju i međusobno razumijevanje, no u suvremenom društvu postupno gube vidljivost pod utjecajem komercijalnih i digitalnih sportskih trendova. Poseban izazov predstavlja sve niža razina tjelesne aktivnosti kod djece, osobito kod djece s teškoćama u razvoju, koja su često isključena iz redovitih sportskih aktivnosti zbog nedostatka prilagođenih programa i resursa.

Cilj projekta ENTI Games bio je razviti skup alata i metodoloških resursa koji omogućuju revitalizaciju i sustavno uključivanje TSI u obrazovne i rekreativne programe, čineći ih dostupnima svoj djeci, uključujući djecu s teškoćama u razvoju. Projekt promiče integraciju i jednak pristup sportu, potiče korištenje TSI u školama, sportskim klubovima i lokalnim zajednicama te doprinosi očuvanju kulturne baštine. U okviru projekta razvijeni su priručnici i digitalni materijali koji pomažu učiteljima, trenerima i rehabilitatorima da tradicionalne igre prilagode različitim sposobnostima, potrebama i interesima djece.

Kao primjeri dobre prakse ističu se radionice provedene u školama partnerima iz drugih europskih zemalja, u kojima su tradicionalne igre prilagođene djeci s motoričkim, senzoričkim i intelektualnim teškoćama. U tim aktivnostima naglasak je stavljen na suradnju umjesto natjecanja, fleksibilna pravila i timski rad, čime je omogućeno aktivno sudjelovanje sve djece bez osjećaja isključenosti.

Posebno su se uspješnima pokazale aktivnosti koje su provodili zajednički učitelji tjelesne i zdravstvene kulture, rehabilitatori i sportski treneri, kroz interdisciplinarnu suradnju.

Projekt je također potaknuo međunarodnu suradnju partnerskih organizacija, škola i sportskih udruga iz različitih europskih zemalja. Razmjenom iskustava, zajedničkim susretima i aktivnostima u lokalnim zajednicama, partneri su dijelili primjere prilagodbi

tradicionalnih igara specifičnim kulturnim i obrazovnim kontekstima. Ovakav oblik suradnje omogućio je prijenos znanja, jačanje kapaciteta stručnjaka te stvaranje održive mreže za daljnju primjenu i razvoj inkluzivnih sportskih aktivnosti.

Osim što doprinosi tjelesnom razvoju, sudjelovanje u TSI pozitivno utječe na socijalno i emocionalno zdravlje djece, potiče suradnju, empatiju i osjećaj pripadnosti. Posebna vrijednost projekta leži u njegovoj inkluzivnoj i održivoj dimenziji – kroz promicanje raznolikosti, ekološke osviještenosti i građanskog angažmana mladih. Upotrebom digitalnih alata projekt dodatno povezuje sudionike iz različitih zemalja, omogućujući razmjenu iskustava i zajedničko učenje.

Projekt ENTI Games pokazuje da tradicionalne igre nisu samo dio kulturne prošlosti, već i vrijedan resurs za budućnost – sredstvo inkluzije, obrazovanja i razvoja koje potiče zdravlje, zajedništvo i razumijevanje među djecom različitih sposobnosti i podrijetla.

ključne riječi: Tradicionalni sportovi i igre, inkluzija I razvoj djece s TUR, primjeri dobre prakse, međunarodna suradnja

kontakt: jadran.rubesa@gmail.com

RADIONICE

POTICANJE RAZVOJA SOCIJALNIH I EMOCIONALNIH KOMPETENCIJA KOD DJECE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

prof. dr. sc. Anamarija Žic Ralić· Marijana Vrankić Pavon

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

Razvoj socijalnih i emocionalnih kompetencija (SEK) predstavlja kritičnu komponentu podrške djeci s teškoćama u razvoju, s obzirom na to da ona često pokazuju značajne deficite u prepoznavanju i regulaciji emocija te socijalnoj interakciji u usporedbi s vršnjacima tipičnog razvoja (Žic Ralić i Marković, 2024; Žic Ralić i sur., 2025). Prema CASEL modelu (2020), SEK obuhvaćaju pet ključnih područja: svijest o sebi, socijalnu svijest, vještine odnosa, samoupravljanje (samoregulaciju) i odgovorno donošenje odluka. Strukturirani razvoj ovih kompetencija ne pridonosi samo boljoj socijalnoj uključenosti i smanjenju vršnjačke izolacije, već služi i kao snažan zaštitni faktor protiv vršnjačkog nasilja i sekundarnih emocionalnih teškoća, poput anksioznosti i niskog samopoštovanja (Jerković i Žic Ralić, 2024). Razvoj SEK kod djece s teškoćama utječe na njihovu autonomiju i uspješnije svladavanje svakodnevnih životnih izazova. Sustavno poticanje SEK-a nužan je preduvjet za postizanje optimalne kvalitete života i punu inkluziju djeteta u odgojno-obrazovni sustav i širu društvenu zajednicu.

Cilj radionice je osnažiti edukacijske rehabilitatore za kreiranje i primjenu aktivnosti usmjerenih na razvoj ključnih kompetencija kod djece s teškoćama i njihovih vršnjaka. U uvodnom dijelu radionice prikazat će se način strukturiranja aktivnosti, nakon čega slijede konkretni primjeri i upoznavanje s radnim materijalima. Sudionici će u manjim grupama, uvažavajući specifične potrebe djece s kojom rade, kreirati set aktivnosti za poticanje ciljanih vještina. Radionica završava prezentacijom radova i raspravom o daljnjim potrebama stručnjaka za edukaciju u području SEK-a.

kontakt: anamarija.zic.ralic@erf.unizg.hr

KOGNITIVNI RINGIŠPIL

Nebojša Nikolić

UG "Vitezovi osmeha", Novi Sad, Srbija

Interaktivna radionica „Kognitivni ringišpil“ predstavlja inovativni program koji kroz više interaktivnih zadataka pruža jedinstvenu priliku za razvoj i unaprijeđenje kognitivnih i profesionalnih kompetencija stručnjaka u obrazovanju i socijalnoj skrbi.

Radionica je osmišljena da stimulira memorijsko-rekognitivne potencijale, stereognostičku preciznost, kao i kratkoročno i dugoročno pamćenje kroz realne test-scenarije, uz aktivnu participaciju svih sudionika.

Radionica je natjecateljskog tipa, visoko interaktivna, a tim koji osvoji najviše bodova osvaja nagradu.

kontakt: vitezoviosmeha@vitezoviosmeha.rs

PRILAGODBA I IZRADA NASTAVNIH MATERIJALA ZA UČENIKE S TEŠKOĆAMA U RAZVOJU

Helena Begić¹, Maja Hrastinski²

¹Osnovna škola Malešnica, Zagreb, Hrvatska

²Centar za odgoj i obrazovanje Krapinske Toplice, Krapinske Toplice, Hrvatska

U posljednjih nekoliko godina bilježi se porast djece s teškoćama u razvoju uključene u odgojno-obrazovni sustav, što pred edukacijske rehabilitatore i druge stručnjake postavlja sve veće zahtjeve u području individualizacije i prilagodbe nastavnog procesa. Unatoč povećanim potrebama, u praksi je i dalje prisutan nedostatak funkcionalnih nastavnih materijala prilagođenih različitim razvojnim profilima djece s teškoćama u razvoju. Edukacijski rehabilitatori često su prepušteni samostalnoj izradi i prilagodbi materijala, oslanjajući se na vlastito iskustvo, procjene i ograničene dostupne resurse.

U uvodnom dijelu radionice bit će prikazana temeljna načela prilagodbe nastavnih materijala uključujući individualizaciju, funkcionalnost, jasnoću strukture, prilagodbu jezika i vizualne podrške te usklađenost materijala s razvojnim mogućnostima djeteta.

Središnji dio radionice usmjeren je na praktični rad u manjim skupinama, tijekom kojeg će sudionici, uz stručno vodstvo, raditi na prilagodbi konkretnih nastavnih materijala (npr. radni listovi, strukturirani zadaci). Kroz praktične aktivnosti poticat će se analiza postojećih materijala, promišljanje o njihovoj funkcionalnosti te razvoj prilagođenih rješenja u skladu s individualnim obrazovnim potrebama djece.

Radionica je osmišljena kao interaktivni oblik stručnog usavršavanja koji potiče razmjenu iskustava, profesionalnu refleksiju i zajedničko rješavanje izazova s kojima se edukacijski rehabilitatori susreću u praksi. Završni dio radionice predviđen je za prezentaciju izrađenih materijala, raspravu i donošenje zaključaka te preporuka za daljnju primjenu i unaprjeđenje prakse.

Očekuje se da će sudionici radionice steći jasnije razumijevanje procesa prilagodbe nastavnih materijala, kao i konkretne smjernice i primjere koje mogu neposredno primijeniti u svom profesionalnom radu.

kontakt: materialand1002@gmail.com

MALA ISKRA POŽAR SKRIVA 2 (MINUS 1)

prof. dr. sc. Ana Wagner Jakab

Sveučilište u Zagrebu Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Zagreb, Hrvatska

U radionici ćemo razgovarati o profesionalnom stresu i o znakovima kojima možemo prepoznati da stres prelazi u “burnout”. Aktivno i interaktivno, zajedničkim snagama opisati ćemo što nam je korisno u nošenju sa stresom te ćemo se baviti pronalaženjem načina i isprobavanjem tehnika prevencije da izloženost stresu ne prijeđe u stanje izgaranja ili burnouta. Podijeliti ćemo iskustva o tome što možemo učiniti u prevenciji burnouta za sebe ali i u stručnom radu s klijentima koji su izloženi stresu. U ovoj radionici između ostalog koristiti će se materijali koji su proizašli iz europskog BurnoutFREE Erasmus + projekta i sudionici će dobiti informaciju kako preuzeti priručnik BurnoutFREE.

kontakt: ana.wagner-jakab@erf.unizg.hr